

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

ORTAOKUL
AHLAK VE VATANDAŞLIK
EĞİTİMİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2026

İÇİNDEKİLER

1. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	4
1.1. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	4
1.2. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	5
1.2.1. Alan Becerileri, Kavramsal Beceriler ve Eğilimler	6
1.2.2. Programlar Arası Bileşenler (Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Okuryazarlık Becerileri)	6
1.2.3. İçerik Çerçevesi	7
1.2.4. Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)	7
1.2.5. Öğrenme-Öğretme Yaşantıları	8
1.2.6. Farklılaştırma	8
1.3. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMA, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	9
1.4. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ÇIKTILARI	11
1.5. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI	11
1.6. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	11
2. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA DÜZEYLERE GÖRE YER ALAN TEMALAR	14
2.1. I. DÜZEY	14
2.2. II. DÜZEY	31

1. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1.1. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Türk eğitim sistemi bireylerin zihinsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden bütüncül gelişimini esas alır. Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni doğrultusunda hazırlanmış olup temel yaklaşım ve özel amaçlar bu çerçevede yapılandırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, kavramsal ve alan becerilerinin yanı sıra sosyal-duygusal öğrenme becerilerini, okuryazarlık becerilerini ve değerleri içeren bir bütün olarak öğrencilerin çok yönlü gelişimini desteklemeyi hedefler. Günümüzde eğitim, bilgiyi ezberleme anlayışından çıkarak bilgiyi anlamlandırma, yorumlama ve yeni bilgilere dönüştürme sürecine odaklanmıştır. Bu doğrultuda bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı çağımızda en önemli beceri, doğru bilgiyi seçme, analiz etme ve etkili biçimde kullanabilme yetkinliğidir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin benimsediği yaklaşım; eleştirel düşünen, problem çözebilen, değer odaklı, sorumluluk bilinci gelişmiş ve yaşam boyu öğrenmeye açık yetkin ve erdemli bireyler yetiştirmektir. Öğrenme süreci, bireyin önceki bilgi ve yaşantıları üzerine inşa edilen bir yapı niteliğindedir. Bağlamdan kopuk, ezbere dayalı bilgiler, kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi sağlamaz. Bu nedenle model; etkin katılımı, deneyim temelli öğrenmeyi, millî ve manevi değerleri merkeze alan, etkileşimli ve beceri temelli öğretim tasarımlarını ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi temelinde yapılandırılarak öğrencilerin yalnızca bilgi edinmeleri değil edindikleri değerleri davranışa dönüştürmelerini hedeflemektedir. Tüm bu süreçle ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersinin bütüncül, dikkat çekici, anlaşılır ve günlük hayat ile bağlantılı bir biçimde öğretilmesi amaçlanmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan "Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanan Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Öğretim Programı çerçevesinde, öğrencilerin;

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, millî ve manevi değerlere bağlı, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, vatandaşlık bilinci gelişmiş bireyler olarak yetişmeleri,
- Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların hukuk önünde eşit olduğunu kavramaları,
- Bilimsel düşünmeyi esas alarak bilgiye ulaşmaları, bilgiyi sorgulamaları, etik ilkelere uygun biçimde kullanmaları ve üretmeleri,
- Aile, okul ve toplum yaşamındaki karar alma ve sorun çözme süreçlerine etkin katılım sağlamaları; kişisel ve toplumsal sorunların çözümüne yönelik görüş ve çözüm önerileri geliştirmeleri,
- Millî, manevi ve evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini kavramaları ve bu değerleri günlük yaşamlarında davranışa dönüştürmeleri,
- Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren güncel olaylara duyarlılık göstermeleri; toplumsal sorunlara karşı sorumluluk üstlenmeleri,
- Ahlakın bireysel, aile, toplumsal ve vatandaşlık yaşamındaki rolünü kavramaları,
- Çevresindeki olay ve durumları ahlaki açıdan değerlendirmeleri ve çözüm yolları geliştirmeleri,
- Toplumun ahlaki gelişimdeki rolünü kavramaları; aile, okul ve toplum yaşamında uyulması gereken ahlaki kuralları benimsemeleri,
- Dürüstlük, adalet, sorumluluk, saygı, dostluk, çalışkanlık, mütevazılık ve yardımseverlik değerlerini günlük yaşamlarında davranışa dönüştürmeleri,
- Maddî, manevi ve evrensel değerlerin bireysel ve toplumsal yaşamdaki önemini değerlendirmeleri,
- Vatandaş olarak sahip oldukları ahlaki ilke ve sorumlulukları kavramaları,
- Ahlaki kararlar almaları ve bu kararları aile, okul, sosyal yaşam ve dijital ortamlarda davranışlarına yansıtmaları,
- Vatandaşlık kavramını, vatandaşlığın gelişim sürecini ve etkin vatandaşlığın önemini kavramaları,
- Devlet ile vatandaş arasındaki karşılıklı hak ve sorumluluk ilişkisini kavramaları; kamu yararını gözetmeleri, toplumsal sorunların çözümünde gönüllü katılım göstermeleri ve yaşadığı topluma karşı aidiyet duygusu geliştirmeleri,
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Yetkin ve Erdemli İnsan profili doğrultusunda; erdem, değer ve eylem bütünlüğünü benimseyen, ahlaki ilkeleri davranışlarına yansıtan, sorumluluk sahibi, etkin ve erdemli vatandaşlar olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

1.2. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin ahlak ve vatandaşlık ile ilgili temel bilgi, beceri ve değerleri kazanmalarını hedefler. Program, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni" ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış olup, dersin planlanması öğrenme-öğretme yaşantıları, ölçme ve değerlendirme süreçleri ve materyal tasarımı bu modelin bileşenleri dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir. Bu çerçevede öğretim programı, öğrencilerin gelişim düzeyleri ve öğrenme ihtiyaçları dikkate alınarak I. düzey ve II. düzey olmak üzere iki aşamalı bir yapı içerisinde düzenlenmiştir.
2. Ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersi I. düzeyi, dersi ilk kez alan öğrenciler için hazırlanmış temel düzeydir. Bu düzeyde amaç; öğrencilerin temel ahlaki değerleri ve vatandaşlık kavramlarını tanımaları, birey ile toplum arasındaki ilişkiyi kavramaları, haklar, sorumluluklar ve kurallara ilişkin temel farkındalık kazanmalarıdır. Ayrıca günlük yaşamla ilişkilendirilebilen basit uygulama çalışmaları yapılması hedeflenmektedir.
3. Ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersi II. düzeyi, dersi ikinci kez alan öğrenciler için hazırlanmıştır. Bu düzeyde öğrenme süreci, I. düzeyde kazanılan bilgi ve beceriler üzerine inşa edilir. Öğrenciler; insan hakları, demokrasi, adalet, eşitlik, toplumsal sorumluluk ve etkin vatandaşlık kavramlarını daha ayrıntılı biçimde ele alır. Karşılaştırmalı örnek olay incelemeleri, değer temelli tartışmalar, toplumsal sorunlara yönelik analizler, kültürel ve evrensel değerler arasında bağ kurmaya yönelik çalışmalar daha derinlemesine düşünme ve değerlendirme becerileri geliştirir. Ayrıca toplumsal katılım etkinlikleri, sorumluluk projeleri, problem çözmeye yönelik grup etkinlikleri ve ileri düzey sözlü ifade ile savunma becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
4. Ders sürecinde öğrencilerin etkin katılımı sağlanmalı; düşüncelerini özgürce ifade edebilecekleri, sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin desteklendiği güvenli ve olumlu bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır. Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaları, söz varlığı ve dil becerilerini geliştirilmelerine özen gösterilmelidir.
5. Araştırma, inceleme, sorgulama gibi öğrenme süreçleri disiplinler arası ve bağlam temelli bir yaklaşımla planlanmalı ve yürütülmelidir.
6. Temaların işleniş sırası ve ders süresine ayrılan süre öğretim programında belirtilmiştir. Zümre öğretmenleri, derslerini planlarken öğrencilerin düzeylerini ve çevresel şartları dikkate almalıdır.
7. Programda yer alan sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerileri dersin anlamlı bir parçası hâline getirilmelidir. Bu alanlar notla değerlendirilmemeli, uygun ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle öğrencilerin gelişimi takip edilmelidir.
8. Dersin öğrenme-öğretme uygulamaları, öğrencilerin bütüncül bir bakış açısı kazanmasını sağlayacak, kalıcı öğrenmeye hizmet edecek şekilde tasarlanmalıdır. Farklı öğretim stratejileri, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran etkinlikler ve bütünsel beceriler ders içeriğiyle uyumlu olarak kullanılmalıdır.
9. Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin önemini fark etmelerini destekleyen gerçek yaşam örneklerine yer verilmelidir.
10. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve öğrenme biçimleri dikkate alınarak öğrenme çıktılarıyla tutarlı farklı öğretim materyalleri hazırlanmalıdır. Materyal geliştirme sürecinde zümre öğretmenleri ve diğer branş öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır.
11. Öğrencilere sunulan öğrenme kanıtları öğrenciyi merkeze alacak şekilde çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesinde ilgi çekici, günlük yaşamla bağlantılı ve öğrencinin yakın çevresinde karşılaşılabileceği durumları içeren görevler verilmelidir. Geri bildirimler zamanında verilmeli, motive edici olmalı ve yargılayıcı olmayan bir şekilde sunulmalıdır.
12. Farklılaştırma bölümünde ifade edilen içeriklere ders kitaplarında yer verilmeyecektir. Zenginleştirme ve destekleme uygulamaları, ihtiyaç hâlinde sınıftaki bireysel açıdan farklı özelliklere sahip öğrencilerin gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde planlanmalıdır.
13. Derslerde ahlaki özellikleri ve topluma katkıları ile öne çıkan kişilere yer verilir. Öğretim sürecinde bu kişilerin toplumsal değerlere, ortak yaşama kültürüne ve vatandaşlık bilincine ilişkin örnek davranışları ile ortaya koydukları eserler ön plana çıkarılarak bu şahsiyetlerin öğrenciler için rol model olmaları teşvik edilmelidir.

1.2.1. Alan Becerileri, Kavramsal Beceriler ve Eğilimler

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yerli ve yabancı literatür, alanın özgün yapısı ve çağın gereklilikleri dikkate alınarak alan becerileri ve kavramsal beceriler belirlenmiştir. Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin ahlaki ve toplumsal olayları güvenilir bilgi ve kanıtlara dayalı olarak değerlendirebilmelerini, hak, sorumluluk ve vatandaşlıkla ilgili durumları çok yönlü analiz edebilmelerini destekleyecek alan becerilerine yer verilmiştir. Programda yer alan kavramsal beceriler ise öğrencilerin ahlak, vatandaşlık, hak, sorumluluk, adalet, özgürlük ve ortak yaşamla ilgili konuları farklı yönleriyle değerlendirmelerini, bireysel ve toplumsal yaşam arasında ilişki kurmalarını, karşılaştıkları ahlaki ve toplumsal sorunlara çözüm üretmelerini ve ulaştıkları sonuçları gerekçelendirmelerini desteklemektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin "Yetkin ve Erdemli İnsan" profilini merkeze alan bütüncül yaklaşımı doğrultusunda bu beceriler; öğrencilerin ahlak ve vatandaşlık bilinci geliştirmelerine, toplumsal olayları kanıta dayalı olarak değerlendirmelerine, hak ve sorumluluklarının farkında olmalarına, farklı bakış açılarını dikkate almalarına ve günlük yaşamlarında ahlaki ilkelere uygun kararlar almalarına katkı sağlamaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde hazırlanan Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan eğilimler; bireyin yalnızca akademik açıdan gelişmesini değil, aynı zamanda ahlaki duyarlılık, vatandaşlık bilinci, toplumsal sorumluluk ve ortak yaşam kültürü geliştirmesini hedefleyen bütüncül yapının önemli bir unsuru olarak ele alınmaktadır. Bu eğilimler; öğrencilerin adalet, dürüstlük, sorumluluk, saygı, yardımseverlik, dostluk, çalışkanlık ve mütevazılık değerlerini içselleştirerek aile, okul ve toplum yaşamında davranışlarına yansıtan; hak ve sorumluluklarının bilincinde olan, farklılıklara saygı gösteren, toplumsal sorunların çözümüne katkı sunan, etkin ve sorumlu vatandaşlar olarak yetişmelerini desteklemektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin eğitim vizyonu doğrultusunda eğilimler; öğrenme sürecindeki becerileri harekete geçiren, erdem, değer ve eylem bütünlüğünü destekleyen temel bileşenler olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin ahlaki değerleri yalnızca kavramsal düzeyde öğrenmeleri değil, bu değerleri günlük yaşamlarında davranışa dönüştürmeleri, aile, okul, sosyal yaşam ve dijital ortamlarda uygulamaları ve etkin vatandaşlık anlayışıyla toplumsal yaşama etkin katılım sağlamaları hedeflenmektedir.

1.2.2. Programlar Arası Bileşenler (Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Okuryazarlık Becerileri)

Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı öğrencilerin kendilerini, değerlerini, hak ve sorumluluklarını tanımlarını içinde yaşadıkları toplumu ve toplumsal yaşamın gerektirdiği kuralları kavrayarak vatandaşlık bilinci geliştirmelerini amaçlamaktadır. Program, öğrencilerin bu doğrultuda etkin bireyler olarak topluma katkı sunmalarına rehberlik ederek çok yönlü gelişimlerini desteklemektedir. Bu nedenle öğretim programında alan ve kavramsal becerilerin yanı sıra sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerileri ile değerler önemli bir yer tutmaktadır. Programlar arası bileşenler, öğretim süreçleriyle ilişkilendirilerek öğrenme-öğretme uygulamalarının ayrılmaz bir parçası hâline getirilmiştir.

Ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersi kapsamında öğrencilerin benlik, sosyal yaşam ile ortak-birleşik becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Benlik becerileri kapsamında öğrencilerin öz denetim sağlayabilmeleri ve davranışlarının sonuçlarına yönelik farkındalık geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Ortak ve birleşik beceriler kapsamında ise adil, saygılı ve sorumluluk bilinciyle hareket edebilmeleri, toplumsal konulara duyarlılık göstermeleri, değişen sosyal koşullara uyum sağlayabilmeleri ve bilinçli kararlar verebilmeleri hedeflenmektedir.

Ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersi öğrencilerin ahlaki ve toplumsal konular bağlamında değişen bilgi, iletişim ve teknoloji ortamlarına uyum sağlayabilecek donanıma sahip olmalarını sağlamaktır. Bu nedenle ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersinde vatandaşlık okuryazarlığı, sürdürülebilirlik okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, görsel okuryazarlık gibi becerilerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar ders uygulamalarında desteklenmelidir.

Programda yer alan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi doğrultusunda; adalet, saygı, sorumluluk, yardımseverlik, doğruluk, merhamet, özgürlük, empati, mahremiyet, toplumsal duyarlılık gibi insani, millî ve evrensel değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir. Söz konusu değerler, uygun içerik, yöntem ve materyaller kullanılarak ders yaşantılarına bütüncül bir şekilde aktarılmakta ve bu değerlerin öğrencilerin davranışlarında kalıcı hâle getirilmesi hedeflenmektedir.

1.2.3. İçerik Çerçevesi

Ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersinde öğrencilerin kendilerini ve değerlerini tanımalarının yanı sıra içinde yaşadıkları topluma, ortak yaşam kültürüne, ahlak kurallarına ve vatandaşlık bilincine ilişkin bilgi, beceri ve tutum geliştirmeleri hedeflenmiştir. Bu içerik "Ahlaki Değerler ve Davranışlar", "Toplumsal Yaşamda Ahlak ve Değerler", "Birlikte Yaşamak ve Sorumluluk", "Vatandaşlık Bilinci ve Toplumsal Sorumluluk" olmak üzere dört tema altında yapılandırılmıştır.

Bu temalar aracılığıyla öğrencilerin ahlaki ve dinî kavramları anlamaları, toplumsal yaşamın gerektirdiği davranışları değerlendirebilmeleri, hak ve sorumluluklarını tanımaları, ortak yaşam becerilerini geliştirmeleri, ahlak ilkelerini farklı bağlamlarda yorumlamaları ve etkin bir vatandaş olarak toplumsal yaşama bilinçli şekilde katılmaları amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı

1. Ahlaki Değerler ve Davranışlar teması; öğrencilerin ahlaka ilişkin temel kavramları ve ahlakın kaynaklarını tanımalarını, örnek şahsiyetler üzerinden güzel ahlak hakkında akıl yürütmelerini, ahlaki değer yargılarındaki değişim ve sürekliliği yorumlamalarını ve yakın çevrelerinde karşılaştıkları olayları ahlaki ölçütlere göre değerlendirmelerini kapsar.
2. Toplumsal Yaşamda Ahlak ve Değerler teması; öğrencilerin yaşadıkları toplumun ahlak kurallarını incelemelerini, ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemini sorgulamalarını ve ahlaklı birey olmanın toplumsal yaşama etkilerini yorumlamalarını içerir.
3. Birlikte Yaşamak ve Sorumluluklarımız teması; ortak yaşamın gerektirdiği kuralları belirlemeyi, bu kurallar doğrultusunda bireysel ve toplumsal sorumlulukları açıklamayı, topluma hizmet çalışmalarına katılmayı ve toplumsal sorunların çözümünde ortak yaşam becerilerini kullanmayı kapsar.
4. Vatandaşlık Bilinci ve Toplumsal Sorumluluk teması; vatandaşlığın temel kavramlarını tanımayı, bireyin sahip olduğu hak, görev ve sorumlulukları sorgulamayı, devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiyi açıklamayı, yakın çevrede karşılaşılan toplumsal sorunlara çözüm önerileri geliştirmeyi ve vatandaşlıkla ilgili güncel konulara ilişkin kanıta dayalı ürünler oluşturmayı kapsar.

1.2.4. Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)

Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme kanıtları, biçimlendirici değerlendirme esas alınarak öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecindeki gelişimlerinin izlenmesi amaçlanmıştır. Beceri ve öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi sürecinde programlar arası bileşenlerin öğrenme sürecine yansımalarını da dikkate alacak şekilde çeşitlendirilmiş ölçme ve değerlendirme araçlarıyla yapılandırılmıştır. Her tema başında öğrencilerin hazırbulunmuşluk düzeylerini belirleyebilmek için tanılayıcı değerlendirme yöntemleri kullanılarak anlamlı öğrenme için zemin hazırlanmıştır. Öğrencilerin etkin öğrenme süreçlerini içeren öğrenme-öğretme uygulamalarında performans dayalı ölçme araç ve yöntemlerinin kullanılması ile bu araç ve yöntemlerin de değerlendirme amacından ziyade öğrenmeyi ve öğretim sürecini destekleyecek şekilde kullanılması hedeflenir. Bu doğrultuda her temada bir performans görevi verilmesi planlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin değerlendirme sürecine etkin katılım sağlamalarını içeren ve ölçülmek istenen becerilerin nesnel puanlanmasına olanak tanıyan araçların kullanılmasına yönelik uygulamalarla ölçme ve değerlendirme sürecine işlerlik kazandırılmıştır. Bu bağlamda süreci değerlendirmeye yönelik çeşitlendirilmiş ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması teşvik edilmiştir. Öğrenme kanıtları bölümünde yer verilen ölçme araç ve yöntemleri öneri niteliğindedir. Öğrenme çıktıları ve içerik çerçevesiyle uyumlu olmak kaydıyla farklı ölçme araç ve yöntemlerini kullanılabilir.

1.2.5. Öğrenme-Öğretme Yaşantıları

Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme-öğretme yaşantıları; öğrenme çıktıları, beceriler, değerler ile ölçme ve değerlendirme süreçlerinin ilişkilendirildiği uygulama boyutunu ifade etmektedir. Öğrenme yaşantılarının ilk basamağını "temel kabuller" oluşturmaktadır. Temel kabuller doğrultusunda hazırlanan ve öğrencilerin hazırbulunmuşluk düzeylerinin belirlenmesini amaçlayan ön değerlendirmenin uygulanması önemlidir. Ön değerlendirmenin ardından öğrencilerin yaşadıkları çevreyle ve günlük yaşamla ilişki kurmalarını, önceki bilgiler ile yeni öğrenilecek içerikler arasında bağlantı oluşturmalarını hedefleyen "köprü kurma" aşaması gelmektedir.

Program kapsamında yer alan alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri ile disiplinler ve beceriler arası ilişkiler içerik çerçevesiyle bütünleştirilmiş şekilde öğrenme-öğretme uygulamalarında bir arada ele alınmaktadır. Ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersi, öğrencilerin günlük yaşam deneyimlerinden hareketle ahlaki düşünme becerilerini, toplumsal sorumluluk bilincini ve etkin vatandaşlık davranışlarını geliştirmeyi amaçladığı için diğer derslerle yatay ve dikey ilişkiler dikkate alınarak tasarlanmıştır.

Bu bağlamda öğrenme-öğretme uygulamaları içerikle harmanlanmış öğrenme çıktılarının süreç bileşenleriyle, eğilimlerin ve programlar arası bileşenlerin disiplinler ve beceriler arası ilişkilerle nasıl ele alınacağını açıklayan bütüncül bir yapıyı yansıta-

cak biçimde oluşturulmuştur. Programda öğrenme-öğretme süreçleri öğrencilerin etkin katılımını sağlayacak şekilde bağlam temelli öğrenme, iş birlikli çalışma, sorgulama, problem çözme, tartışma, değer odaklı öğrenme gibi yöntemlerle zenginleştirilmiştir.

Öğrenme-öğretme uygulamalarında kullanılan bağlamlarla öğrenme çıktılarının süreç bileşenlerinin yanı sıra eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri gibi programlar arası bileşenlerin bütünleştirilmesi önem taşımaktadır. Öğretim sürecinde alan becerileri ve kavramsal becerilere ait süreç bileşenlerinin birbirini tamamlayacak şekilde ardışık biçimde uygulanmasına dikkat edilmelidir.

Bu süreçte öğretmenlerden öğrencilerin öğrenme yaşantılarına etkin katılımlarını cesaretlendirmeleri; araştırma yapma, sorgulama, bilgiyi kullanma, değer temelli düşünme ve öğrenme sorumluluğu üstlenme konusunda rehberlik etmeleri beklenmektedir. Ayrıca demokratik bir öğrenme ortamı oluşturularak öğrencilerin iş birliği yapmaları ve düşüncelerini paylaşmaları desteklenmelidir.

Ahlak ve vatandaşlık eğitimi dersi içerik çerçevesi incelendiğinde içeriğin birçok farklı disiplin, toplumsal durum, etik problem ve vatandaşlık konusuyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle temalarda uygun olan disiplinler arası ilişkilerin kurulması ve öğrencilerin bütüncül gelişimlerinin desteklenmesi önemlidir. Aynı şekilde içerik ve beceriler bağlamında uygun olan beceriler arası ilişkilerin hangi becerilerle ve nerelerde ele alınabileceği programda belirtilmiştir. Bu doğrultuda anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli ilişkilerin uygun yerlerde bütüncül bir bakış açısıyla verilmesi programın işlerliği açısından oldukça önemlidir.

1.2.6. Farklılaştırma

Farklılaştırmaya yönelik tüm uygulamalar; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından hazırlanmış düzeyi, öğrenme hızı ve öğrenme profillerine göre gruplandırma yapılarak; içerik, süreç, öğrenme ortamı ve ürün boyutlarında uyarlamalar geliştirilerek; esnek öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak; süreç içinde sürekli, geliştirici (biçimlendirici) değerlendirmelerle izlenip gerekli düzenlemeler yapılarak planlanır ve yürütülür. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin felsefesi gereği programlarda kapsayıcılık ve esneklik ilkeleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin kendi hızlarında öğrenmelerine fırsat tanınması ve öğrenmede derinleşmelerine imkân sağlanması, programlar açısından bir gereklilik arz etmektedir. Öğrencilerin öğrenme hızları ile süreçte ihtiyaç duydukları bilgi ve beceriler birbirinden farklı olabilmektedir. Öğretim programlarında bu farklılığa hizmet etmek amacıyla "Farklılaştırma" başlığı altında sunulan etkinlikler kullanılmaktadır. Bu etkinlikler, aynı içerik ve öğrenme çıktılarında farklı hızlarda ilerleyen öğrencilere yönelik öğrenme-öğretme içeriklerinin kılavuzlanması için hazırlanmıştır. Farklılaştırma "Zenginleştirme" ve "Destekleme" olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Zenginleştirme etkinlikleri, sunulan birimde ileri düzeydeki öğrencilerin öğrenmelerini derinleştirmelerine imkân verecek içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamı ile ilgili düzenlemeleri kapsamaktadır. Destekleme etkinlikleri ise programın hedeflediği bilgi ve becerilere ulaşmada daha fazla zamana veya tekrara ihtiyacı olan öğrenciler için içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamında düzenlemelerle yürütülecek etkinlikleri kapsamaktadır. Bu çalışmaların temel amacı öğrencilerin kendi hızlarında ilerlemeleri, öğrenilen bilgileri gerektiğinde tekrar edebilmeleri ve güçlü yönlerine odaklanarak anlamlı öğrenme gerçekleştirmelerini sağlamaktır. Destekleme çalışmalarında yapılan etkinliklere yönelik ek yönergeler sunmak, dijital içeriklerle somutlaştırmak, günlük hayat bağlamlarıyla ilişkilendirerek anlamlandırmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

1.3. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMA, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ I. DÜZEY (1 SAAT)

TEMA	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. AHLAKİ DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR	2	10	27
2. TOPLUMSAL YAŞAMDA AHLAK VE DEĞERLER	2	10	27
3. BİRLİKTE YAŞAMAK VE SORUMLULUKLARIMIZ	1	4	13
4. VATANDAŞLIK BİLİNCİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUK	2	10	27
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	2	6
TOPLAM	7	36	100

AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ I. DÜZEY (2 SAAT)

TEMA	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. AHLAKİ DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR	3	17	23
2. TOPLUMSAL YAŞAMDA AHLAK VE DEĞERLER	3	17	23
3. BİRLİKTE YAŞAMAK VE SORUMLULUKLARIMIZ	3	17	23
4. VATANDAŞLIK BİLİNCİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUK	3	17	23
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	4	8
TOPLAM	12	72	100

AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ II. DÜZEY (1 SAAT)

TEMA	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. AHLAKİ DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR	2	14	39
2. TOPLUMSAL YAŞAMDA AHLAK VE DEĞERLER	1	7	20
3. BİRLİKTE YAŞAMAK VE SORUMLULUKLARIMIZ	1	6	15
4. VATANDAŞLIK BİLİNCİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUK	1	7	20
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	2	6
TOPLAM	5	36	100

AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ II. DÜZEY (2 SAAT)

TEMA	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. AHLAKİ DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR	3	23	29
2. TOPLUMSAL YAŞAMDA AHLAK VE DEĞERLER	2	15	21
3. BİRLİKTE YAŞAMAK VE SORUMLULUKLARIMIZ	2	15	21
4. VATANDAŞLIK BİLİNCİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUK	2	15	21
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	4	8
TOPLAM	9	72	100

*Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri; yerel çalışmalar, sosyal etkinlikler, proje ve okuma çalışmaları, araştırma ve gözlem gibi çalışmalar için ayrılan süredir. Söz konusu çalışmalar için ayrılan süre, eğitim öğretim yılı başında planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir. Eğitim öğretim yılı başında yapılması kararlaştırılan çalışmalar; okulun, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçları dikkate alınarak yıl içerisinde güncellenebilir.

1.4. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ÇIKTILARI

Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı hem 1 ders saati hem de 2 ders saati olarak uygulanabilecek şekilde düzenlenmiştir. Bu düzeylerde 1 saatlik Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi dersleri, aşağıda belirtilen temalara ait öğrenme çıktılarından oluşmaktadır. 1 saatlik ders kapsamında yer verilmeyen bazı öğrenme çıktıları ise 2 saatlik ders uygulamalarında ele alınmaktadır. Ders saatine göre uygulanacak öğrenme çıktılarının dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

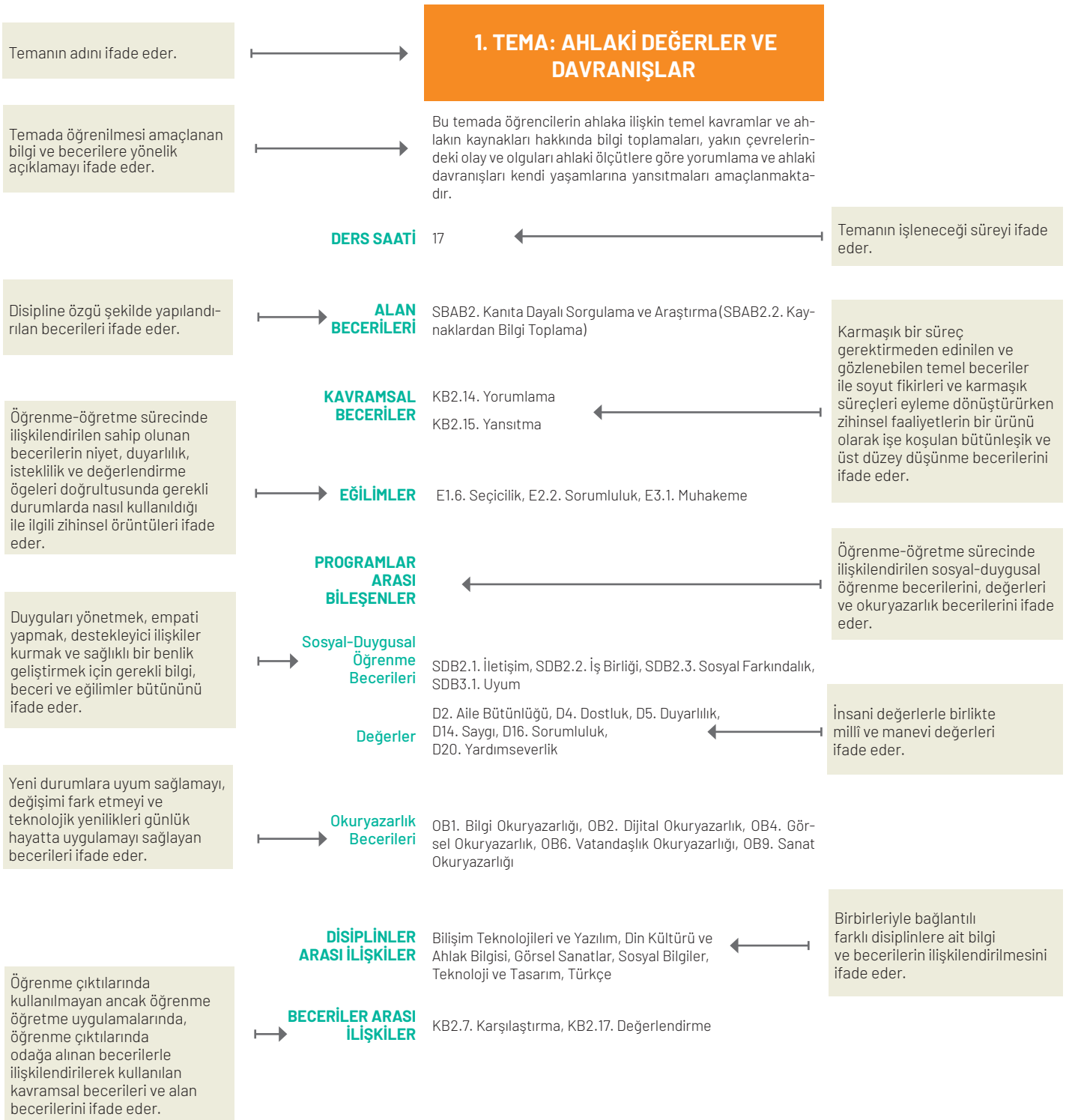
TEMA	Düzey I		Düzey II	
	2 Ders Saati	1 Ders Saati	2 Ders Saati	1 Ders Saati
1. AHLAKİ DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR	AVE.1.1.1 AVE.1.1.2 AVE.1.1.3	AVE.1.1.1 AVE.1.1.3	AVE.1.1.1 AVE.1.1.2 AVE.1.1.3	AVE.2.1.1 AVE.2.1.3
2. TOPLUMSAL YAŞAMDA AHLAK VE DEĞERLER	AVE.1.2.1 AVE.1.2.2	AVE.1.2.1 AVE.1.2.2	AVE.1.2.1 AVE.1.2.2	AVE.2.2.1
3. BİRLİKTE YAŞAMAK VE SORUMLULUKLARIMIZ	AVE.1.3.1 AVE.1.3.2 AVE.1.3.3	AVE.1.3.1	AVE.1.3.1 AVE.1.3.2 AVE.1.3.3	AVE.2.3.1
4. VATANDAŞLIK BİLİNCİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUK	AVE.1.4.1 AVE.1.4.2	AVE.1.4.1 AVE.1.4.2	AVE.1.4.1 AVE.1.4.2	AVE.2.4.2

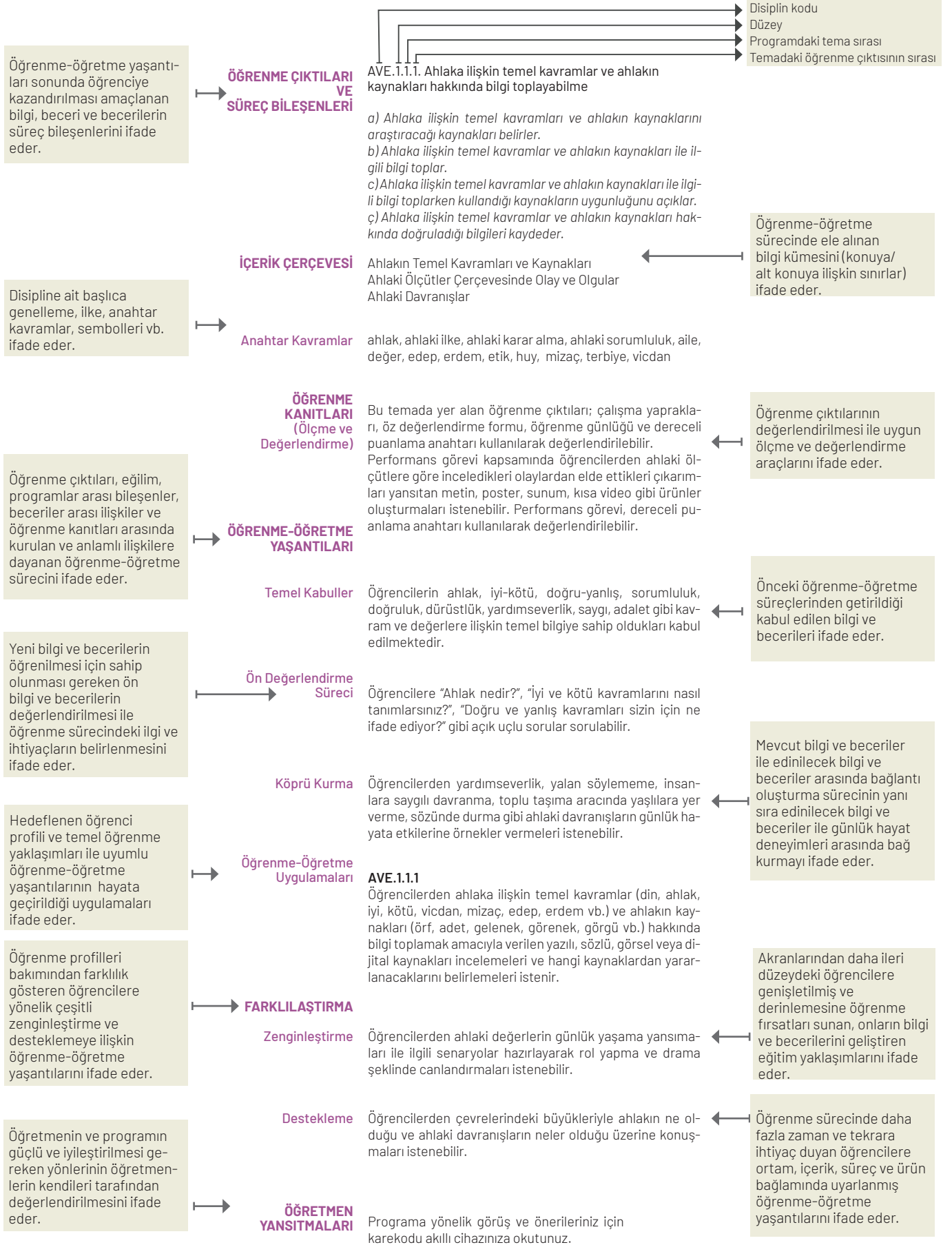
1.5. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	FORMA SAYILARI	KİTAP EBADI
AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ I. DÜZEY	11-13	19,5 cm ve 27,5 cm
AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ II. DÜZEY	11-13	19,5 cm ve 27,5 cm

1.6. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi Dersi Öğretim Programı; sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinin bulunduğu programlar arası bileşenler, temanın kazandırılması amaçlanan beceri, tutum ve davranışların yazıldığı öğrenme çıktıları, öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçlarının bulunduğu öğrenme kanıtları, temadaki konu başlıklarının yer aldığı içerik çerçevesi, öğrenme çıktısına uygun strateji, yöntem ve tekniğin belirlendiği öğrenme-öğretme uygulamaları, öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak belirlenen alternatif öğrenme uygulamalarının yer aldığı farklılaştırma bölümlerinden oluşmaktadır.

2. AHLAK VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA DÜZEYLERE GÖRE YER ALAN TEMALAR

2.1. I. DÜZEY

1. TEMA: AHLAKİ DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR

Bu temada öğrencilerin ahlaka ilişkin temel kavramlar ve ahlakın kaynakları hakkında bilgi toplamaları, yakın çevrelerindeki olay ve olguları ahlaki ölçütlere göre yorumlama ve ahlaki davranışları kendi yaşamlarına yansıtma amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 17

ALAN BECERİLERİ SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.2. Kaynaklardan Bilgi Toplama)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.14. Yorumlama, KB2.15. Yansıtma

EĞİLİMLER E1.6. Seçicilik, E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum

Değerler D2. Aile Bütünlüğü, D4. Dostluk, D5. Duyarlılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler, Teknoloji ve Tasarım, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB2.17. Değerlendirme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.1.1.1. Ahlaka ilişkin temel kavramlar ve ahlakın kaynakları hakkında bilgi toplayabilme

- Ahlaka ilişkin temel kavramları ve ahlakın kaynaklarını araştıracağı kaynakları belirler.
- Ahlaka ilişkin temel kavramlar ve ahlakın kaynakları ile ilgili bilgi toplar.
- Ahlaka ilişkin temel kavramlar ve ahlakın kaynakları ile ilgili bilgi toplarken kullandığı kaynakların uygunluğunu açıklar.
- Ahlaka ilişkin temel kavramlar ve ahlakın kaynakları hakkında doğruladığı bilgileri kaydeder.

AVE.1.1.2. Yakın çevresindeki olay ve olguları ahlaki ölçütlere göre yorumlayabilme

- Aile, arkadaş ve okul ortamında karşılaştığı olay ve olguları ahlaki ölçütler temelinde inceler.
- Ahlaki ölçütlere göre incelediği olay ve olgulara ilişkin yazılı, görsel veya dijital ürünler ortaya koyar.
- Aile, arkadaş ve okul ortamında karşılaştığı olay ve olguları ahlaki ölçütlere göre kendi cümleleriyle ifade eder.

AVE.1.1.3. Ahlaki davranışları kendi yaşamına yansıtabilme

- Ahlaki sorumlulukların önemi ile ilgili tecrübelerini gözden geçirir.
- Ahlaki sorumluluklarını yerine getirmek ile ilgili tecrübelerinden hareketle ahlaklı davranmanın önemi hakkında çıkarım yapar.
- Ahlaki davranışlar sergilemenin önemi ile ilgili yaptığı çıkarımları değerlendirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Ahlakın Temel Kavramları ve Kaynakları
Ahlaki Ölçütler Çerçevesinde Olay ve Olgular
Ahlaki Davranışlar

Anahtar Kavramlar

ahlak, ahlaki ilke, ahlaki karar alma, ahlaki ölçüt, ahlaki sorumluluk, aile, değer, edep, erdem, etik, huy, mizaç, terbiye, vicdan

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları; çalışma yaprakları, öz değerlendirme formu, öğrenme günlüğü ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Performans görevi kapsamında öğrencilerden ahlaki ölçütlere göre inceledikleri olaylardan elde ettikleri çıkarımları yansıtan metin, poster, sunum, kısa video gibi ürünler oluşturmaları istenebilir. Performans görevi, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin ahlak, iyi-kötü, doğru-yanlış, sorumluluk, doğruluk, dürüstlük, yardımseverlik, saygı, adalet gibi kavram ve değerlere ilişkin temel bilgiye sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilere "Ahlak nedir?", "İyi ve kötü kavramlarını nasıl tanımlarsınız?", "Doğru ve yanlış kavramları sizin için ne ifade ediyor?" gibi açık uçlu sorular sorulabilir. Öğrencilere "Dürüstlük, yardımseverlik, saygı ve adalet sizin için ne ifade ediyor?", "Günlük yaşamda iyi ve kötü davranışları nasıl ayırt edersiniz?" gibi sorular sorulabilir. Öğrencilere "Sizce ahlaki sorumluluk nedir?", "Günlük yaşamda hangi davranışlarınızı ahlaki buluyorsunuz?", "Bu davranışlarınız başkalarını nasıl etkiliyor?" gibi sorular sorulabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden yardımseverlik, yalan söylememe, insanlara saygılı davranma, toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer verme, sözünde durma gibi ahlaki davranışların günlük hayata etkilerine örnekler vermeleri istenebilir.

Öğrencilerden adalet, eşitlik, empati, dürüstlük, yardımseverlik, saygı gibi değerlerle ilişkili olan davranışlara günlük yaşamdan örnekler vermeleri istenebilir.

Öğrencilerden dürüstlük, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik gibi temel değerler ve ahlaki sorumluluk kavramları ile ilgili yaşadıkları durumları paylaşımları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

AVE.1.1.1

Öğrencilerden ahlaka ilişkin temel kavramlar (ahlak, iyi, kötü, vicdan, mizaç, edep, erdem vb.) ve ahlakın kaynakları (din, örf, adet, gelenek, görenek, görgü vb.) hakkında bilgi toplamak amacıyla verilen yazılı, sözlü, görsel veya dijital kaynakları incelemeleri ve hangi kaynaklardan yararlanacaklarını belirlemeleri istenir. Bu aşamada yazılı kaynaklar (kitap, makale, dergi, gazete haberleri vb.), sözlü kaynaklar (aile büyükleriyle yapılacak kısa görüşmeler vb.), görsel kaynaklar (afiş, broşür, belgesel, video vb.) ve dijital kaynaklar (güvenilir genel ağ siteleri, çevrim içi ansiklopediler vb.) arasından seçim yapabilecekleri vurgulanır (**E1.6, OB1, OB2, OB4**).

Öğrencilerden belirledikleri kaynaklardan ahlaka ilişkin temel kavramlar ve ahlakın kaynakları hakkında bilgi toplamaları istenir. Bu süreçte öğrencilerin kavramların oluşumunda etkili olan dinî ve toplumsal değerleri fark etmeleri sağlanır (**E3.1**). Dinî kaynakların Kur'an, sünnet, kıyas ve icma gibi unsurlardan oluştuğu belirtilir. Ayrıca dinî ve kültürel kaynaklardan beslenerek oluşturulmuş eserlerden de (fütüvvetname, Kutadgu Bilig, Atabetü'l-Hakayık, Divân-ı Hikmet, Siyaset-nâme, Dede Korkut Hikâyeleri vb.) yararlanabilecekleri ifade edilir. Doğruluk, yardımlaşma, yalan söylememe ve kul hakkına riayet etme gibi davranışların dinî kaynaklarda önemli bir yer tuttuğu ve bu değerlerin toplumsal hayata yön verdiği vurgulanır. Toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer verme, sıra beklerken kurallara uyma, insanlara saygılı davranma, emaneti koruma, kul hakkını gözetme, sözünde durma gibi örnekler üzerinden toplum kaynaklı ahlaki davranışlar ele alınır (**D5.1, D14.1, SDB2.3**). Bu davranışların, dinî ve kültürel değerlerin etkisiyle şekillendiği ifade edilerek dinî ve toplumsal kaynakların bazı yönlerden örtüştüğü fark ettirilir (**KB2.7**).

Öğrencilerin topladıkları bilgileri sınıfta paylaşımları sağlanır ve onlardan bilgi toplarken kullandıkları kaynakları karşılaştırmaları istenir (**KB2.7**). Bu süreçte öğrencilerden kullandıkları kaynakların uygunluğunu açıklamaları da istenir.

Öğrencilerden ahlaka ilişkin temel kavramlar ve ahlakın kaynaklarıyla ilgili toplanan bilgilerin kaydedilmesi istenir. Bu aşamada ahlakın tanımı, temel kavramların anlamları ve kaynakları; kavram haritası, bilgi kartı veya dijital sunum şeklinde düzenlenerek kaydedilir. Süreç boyunca öğrencilerin çalışmaları, çalışma kâğıtları kullanılarak değerlendirilebilir.

AVE.1.1.2

Öğrencilerden aile, arkadaş, sınıf ve okul ortamlarında karşılaştıkları durumları (grup çalışmalarında sorumluluk alma, aile içinde görevlerini yerine getirme, arkadaşlarıyla paylaşımda bulunma, tartışmalarda saygılı davranma vb.) örneklerle açıklamaları istenir (**D2.4, D4.1, D14.1**). Öğrencilerin verdikleri örneklerle ilgili "Olay karşısında neler hissettiniz?", "Olayları iyi-kötü, doğru-yanlış ölçütlerine göre nasıl değerlendirirsiniz?" gibi sorularla değerlendirmeleri alınır (**E3.1, KB2.17**). Gruplara ayrılan öğrencilere ahlaki ölçütler temelinde yorumlamaları ve tartışmaları için örnek olaylar sunulur (**SDB2.1, SDB2.2**). Her gruptan seçtiği örnek olayı ahlaki ölçütler (iyi-kötü, doğru-yanlış) çerçevesinde incelemeleri ve açık uçlu sorularla değerlendirmeleri istenir (**E3.1, KB2.17**). Bu süreçte öğrencilerin örnek olaylarda her ferdin değerli olduğunu kabul etmeyi içeren saygı, sosyal ilişkilerinde sabırlı ve anlayışlı olmaya gayret etmeyi yansıtan duyarlılık ve kamu malları ile ortak yaşam alanlarını özenli ve temiz kullanmayı gerektiren sorumluluk gibi değerlerle ilişkili davranışları belirlemeleri sağlanır (**D5.1, D14.1, D16.2, SDB2.3**).

Öğrencilerden performans görevi kapsamında ahlaki ölçütler doğrultusunda değerlendirdikleri olaylardan çıkardıkları sonuçları metin, poster, sunum veya kısa video gibi ürünlerle sınıfta sunmaları istenebilir (**SDB2.1, OB1, OB2, OB4**). Ürünler dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Öğrencilere aile, arkadaş ve okul ortamında karşılaştıkları veya karşılaşılabilecekleri olay ve olguları içeren kısa bir hikâye verilir. Öğrencilerden yarım bırakılmış hikâyeyi ahlaki ölçütlere göre kendi cümleleri ile tamamlamaları istenir (**SDB2.1**). Hikâyeyi tamamlarken dürüstlük, yardımseverlik, saygı ve adalet değerlerinden en az birini yansıtacak şekilde tamamlamaları istenir (**D14.1, D20.3**). Tamamlanan hikâyeler, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

AVE.1.1.3

Öğrencilerden kendi yaşamlarında karşılaştıkları durumlarda (hata yaptıklarında bunu kabul etmeleri, başkalarına zarar vermemeye özen göstermeleri, adil davranmaları ve anlaşmazlıklarda sakın kalarak karşısındakini dinlemeleri vb.) ahlaki sorumluluklarını nasıl yerine getirdiklerine dair örnekler paylaşmaları istenir. Sözünde durma, yardımlaşma, eşyaları özenle kullanma, başkalarının hakkına saygı gösterme gibi davranışlar üzerinde durulur. Öğrencilere ahlaki sorumlulukların önemi ile ilgili tecrübelerini gözden geçirmeleri için “Bu davranışı sergilediğinizde neler hissettiniz?”, “Çevrenizdeki insanlar bu davranışınızı nasıl karşıladı?”, “Bu davranışların toplum düzenine nasıl bir katkısı vardır?” gibi sorular yöneltilir (**E3.1**).

Öğrenciler, öğretmen rehberliğinde gruplara ayrılır. Her grup, ahlaki sorumlulukların günlük yaşamda nasıl uygulanabileceğine dair kısa senaryolar hazırlar (**OB9, SDB2.1, SDB2.2**). Bu senaryolar aracılığıyla öğrencilere; hata yaptığında özür dilemenin bir erdem olduğu, kendisine yapılmasını istemediği davranışları başkalarına yapmaması gerektiği ve duygu, düşünce ile davranışlarından sorumlu olduğu değerlerinin kazandırılması amaçlanır (**E2.2, D5.1, D14.1, D16.2, D20.2, OB6**). Hazırlanan senaryoların drama, rol yapma gibi tekniklerle sınıfta sunulması sağlanır (**SDB2.1, SDB2.2**). Öğrencilerden senaryolar ve kendi tecrübelerinden hareketle ahlaklı davranmanın önemi, ahlaklı davranışlar sergilenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçlar hakkında çıkarımlar yapmaları istenir (**E3.1**). Sunumlar, kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin yaptıkları çıkarımları sözlü olarak ifade etmeleri sağlanır (**SDB2.1**).

Öğrencilerin ahlaklı davranışların önemine ilişkin çıkarımlarını değerlendirmek amacıyla yansıtıcı düşünme etkinliği uygulanabilir. Öğrencilerden “Ahlaklı davranmak önemlidir çünkü...” ve “Eğer insanlar ahlaklı davranmazsa...” cümlelerini kendi düşüncelerine göre tamamlamaları istenir (**E3.1**). Çalışmalar, öz değerlendirme formları veya öğrenme günlüğü aracılığıyla değerlendirilebilir. Böylece öğrencilerin ahlaklı davranışları günlük yaşamlarına yansıtarak sorumluluk bilinci kazanmaları ve benlikleri ile çevreleri arasında dengeli bir ilişki kurup bu ilişkiyi sürdürebilmeleri sağlanır (**D16.2, SDB3.1**).

FARKLIlaştırma

Zenginleştirme

Öğrencilerden ahlaki değerlerin günlük yaşama yansımaları ile ilgili senaryolar hazırlayarak bu senaryoları rol yapma ve drama şeklinde canlandırmaları istenebilir.

Öğrencilerden değerlerle ilgili (dürüstlük, adalet, saygı vb.) özlü sözler bulmaları veya üretmeleri ve bu sözlerin anlamını açıklamaları istenebilir. Yapılan çalışmalar daha sonra sınıfta hazırlanacak panoda sergilenebilir.

Öğrencilere dürüstlük ve arkadaşlık gibi değerlerin çatıştığı tamamlanmamış bir örnek olay sunulabilir. Öğrencilerden örnek olayı, toplumsal faydayı gözeterek verecekleri kararı gerekçelendirecek şekilde tamamlamaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden çevrelerindeki büyükleriyle ahlakın ne olduğu ve ahlaki davranışların neler olduğu üzerine konuşmaları istenebilir. Bu konularla ilgili yaşadıkları bir olayı öğrenmek için onlarla röportaj yapmaları ve elde ettikleri bilgileri sınıfta paylaşmaları istenebilir.

Bir hafta boyunca dikkatlerini çeken olayları kaydetmeleri ve bu olayları ahlaki ölçütlere göre yorumlayarak sınıfta sunmaları istenebilir.

Öğrencilerden sunulan senaryolar veya kısa videolardan yola çıkarak ahlaki sorumlulukların günlük yaşamda nasıl uygulandığını sınıfta sunmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: TOPLUMSAL YAŞAMDA AHLAK VE DEĞERLER

Bu temada öğrencilerin yazılı, görsel ve dijital kaynaklardan yararlanarak yaşadıkları toplumun ahlak kuralları ile ilgili bilgi toplamaları, gözlem ve deneyimlerinden yola çıkarak bireysel davranışlarda ahlaklı olmanın toplum üzerindeki etkilerini tahmin etmeleri ve ahlaki gelişimde kültür ile dinin etkilerini yorumlamaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 17

ALAN BECERİLERİ SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.2. Kaynaklardan Bilgi Toplama)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.11. Gözleme Dayalı Tahmin Etme, KB2.14. Yorumlama

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme, E3.7. Sistematiçlik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarlama Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D3. Çalışkanlık, D6. Dürüstlük, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.5. Sınıflandırma, KB2.7. Karşılaştırma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.1.2.1. Yazılı, görsel ve dijital kaynaklardan yararlanarak yaşadığı toplumun ahlak kuralları ile ilgili bilgi toplayabilme

- Yaşadığı toplumun ahlak kuralları ile ilgili araştırma yapabileceği kaynakları belirler.
- Belirlediği kaynaklardan yaşadığı toplumun ahlak kuralları ile ilgili bilgiler bulur.
- Yaşadığı toplumun ahlak kuralları ile ilgili bilgi topladığı kaynakların uygunluğunu açıklar.
- Yaşadığı toplumun ahlak kuralları ile ilgili ulaştığı bilgileri kaydeder.

AVE.1.2.2. Gözlemlerinden/deneyimlerinden yola çıkarak bireysel davranışlarında ahlaklı olmanın toplum üzerindeki etkisini tahmin edebilme

- Yaşadığı veya gözlemlediği olayları bireysel ahlaki davranışlarla ilişkilendirir.
- Yaşadığı veya gözlemlediği olaylardan yola çıkarak bireysel ahlaki davranışların toplumsal düzen üzerindeki etkileri hakkında çıkarımda bulunur.
- Elde ettiği çıkarımları değerlendirerek bireysel ahlaki davranışların toplum için neden önemli olduğuna ilişkin yargıda bulunur.

AVE.1.2.3. Ahlaki gelişimde kültür ve dinin etkisini yorumlayabilme

- Ahlaki gelişimde kültür ve dinin etkisini inceler.
- Ahlaki gelişimde kültür ve dinin etkisi ile ilgili örnekler verir.
- Ahlaki gelişimde kültür ve dinin etkisini kendi cümleleri ile ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Toplumsal Ahlak Kuralları
Ahlaklı Olmanın Toplum Üzerindeki Etkisi
Ahlaki Gelişimde Kültür ve Dinin Etkisi

Anahtar Kavramlar

adalet, ahlaki gelişim, ahlaki kural, cömertlik, din, doğruluk, kültür, merhamet, ortak sorumluluk, sabır, saygı, sevgi, yardımseverlik

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları; çalışma yaprakları, kısa cevaplı sorular ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.
Performans görevi kapsamında öğrencilerden kültürün ve dinin ahlaki gelişimdeki etkilerini açıklayan kısa sunumlar, posterler veya dijital ürünler hazırlamaları istenebilir. Performans görevi, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin yaşadıkları toplumdaki kuralları, ahlaki davranışları, bireysel davranışların topluma etkilerini ve kültür ile din kavramlarını temel düzeyde bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilere yaşadığı toplumdaki kuralların neler olduğu ile ilgili açık uçlu sorular sorulabilir. Bireysel davranışların toplum düzeni üzerindeki etkisinin belirlenmesine yönelik beyin fırtınası etkinliği gerçekleştirilebilir. Öğrencilerden kültür ve din kavramlarını tanımlayarak bu kavramlara örnekler vermeleri istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden “Yaşadığınız toplumda uyulması beklenen ahlaki davranışlar sizce nelerdir?” sorusunu cevaplamaları istenebilir. Yaşadığınız toplumda hangi davranışlar ahlaki olarak kabul edilir?”, “Bu davranışların ahlaki olup olmadığına nasıl karar verirsiniz?” gibi sorular yöneltilebilir. Beyin fırtınası yaptırılabilir.

Bireysel davranışların toplum üzerindeki etkisiyle ilgili kendi gözlem ve deneyimlerine dayanarak aile, arkadaş veya okul ortamında karşılaştıkları olaylara örnekler vermeleri istenebilir. Öğrencilerin kültür ve dinin etkisini yansıtan ahlaki davranışlara ilişkin aile, okul ve toplumsal yaşamdan örnekler vermeleri sağlanabilir.

Öğretmen tarafından toplumda uyulması gereken temel ahlak kurallarının günlük yaşamdaki önemine ilişkin kısa bir değerlendirme yapılır. Ardından, verilen örneklerden hareketle; verilen sözü tutma, teşekkür etme, özür dileme, yaşlılara yardım etme, sıra bekleme, toplu taşıma kurallarına uyma, çevreyi temiz tutma ve nezaket kurallarına uyma gibi temel ahlak kurallarının öğrenciler tarafından belirlenmesi sağlanır. Ardından öğrencilerden bu kurallarla ilgili yazılı, görsel ve dijital kaynaklardan yararlanarak bilgi toplamaları istenir. Yaşadıkları toplumun ahlak kuralları ile ilgili yazılı kaynaklar (kitap, dergi, gazete, makale vb.), görsel kaynaklar (afiş, broşür, belgesel, video vb.) ve dijital kaynaklardan (güvenilir web siteleri, çevrim içi ansiklopediler vb.) yararlanarak bilgi toplamaları istenir. Bilgi toplama sürecinde öğrencilerin yaş düzeyine uygun olarak Safahat, Ömer Seyfettin'in hikâyeleri, Beyaz Gemi, Toprak Ana ve İnsan Ne ile Yaşar? gibi ahlaki değerleri konu edinen eserlerden de yararlanmaları teşvik edilir. Araştırma sırasında öğrencilerden kaynakların güvenilirliğine, güncelliğine ve uygunluğuna da dikkat etmeleri beklenir (D3.3, OB1, OB2, OB4).

Öğrencilerin topladıkları bilgileri sözlü, yazılı, görsel veya dijital bir şekilde sınıfta sunmaları sağlanır (SDB2.3). Sunumlar sırasında karşılaştırmalı tablo veya Venn şeması kullanılarak farklı kaynaklardan elde edilen bilgilerin karşılaştırılması ve ortak noktaların belirlenmesi sağlanır (KB2.7). Öğretmen rehberliğinde öğrencilerin "Kaynakların güvenilir ve doğru bilgi sağlama neden önemlidir?" sorusu üzerine tartışmaları sağlanır. Bu aşamada çember tartışma tekniği kullanılabilir. Tartışma sonunda öğrencilerden kaynakların doğru ve güvenilir olmasının önemi hakkında kısa bir açıklama yapmaları istenir (E3.1, SDB2.1). Daha sonra kullandıkları kaynakların değerlendirilmesinde kontrol listesi kullanılarak öğrencilerin kaynakları güvenilirlik, doğruluk ve güncellik açısından incelemeleri sağlanır.

Öğrencilerin öğretmen rehberliğinde toplumda yer alan ahlak kurallarını bireysel, toplumsal, kurumsal olarak sınıflandırarak kaydetmeleri sağlanır. Yaşadığı toplumda sorumlu bir vatandaş olarak uyulması gereken ahlaki kuralların toplumun huzuru için ne kadar önemli olduğu vurgulanır (OB6, D16.3). Bu süreçte öğrencilerin hem bilgi toplama hem de kaynakları değerlendirme becerilerini geliştirmeleri beklenir (E3.7). Öğrenme süreci, kısa cevaplı sorulardan oluşan çalışma yaprakları aracılığıyla değerlendirilebilir.

AVE.1.2.2

Öğrencilere "Bireysel davranışlarınız toplumun huzur ve güven ortamını nasıl şekillendirir?" sorusu yöneltilerek bu konudaki düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır. Öğrencilerden toplum düzenini etkileyen bireysel davranışlar ile ilgili aile, arkadaş grubu veya okul ortamında yaşadıkları veya gözlemledikleri olaylardan örnekler (verilen sözün tutulması, haksızlık karşısında sergilenen tutum vb.) vermeleri istenir. Verilen örnekler üzerinden öğrencilerin bireysel davranışları ve bu davranışın hangi ahlaki değerlerle (dürüstlük, adalet, sorumluluk vb.) ilişkili olduğunu bulmaları sağlanır (E3.1, D6.2, SDB2.1, KB3.3).

Daha sonra her öğrenciden önceki öğrenmelerde ele alınan dürüstlük, adalet, sorumluluk, saygı ve yardımseverlik gibi ahlaki ölçütler temelinde yaşadığı veya gözlemlediği bir olayı incelemesi istenir. İncelemeler sonucunda öğrencilerden bireysel ahlaki davranışlarının toplum düzeni üzerindeki etkisiyle ilgili çıkarımlarda bulunmaları beklenir (E3.1). Ayrıca öğrencilerden dürüstlük, adalet, sorumluluk, saygı, empati, sözünde durma, farklılıklara saygı gösterme, özür dileme, hatasını telafi etme ve kul hakkını gözetme gibi değerlere uygun davranış örnekleri geliştirmeleri ve bu örneklerin günlük yaşamda kullanılmasının önemini belirtmeleri istenir (SDB1.2, SDB1.3).

Öğretmen rehberliğinde ahlaki davranışların bireyler arasında güven duygusunu güçlendirdiği, toplumsal düzen ve huzurun korunmasına katkı sağladığı, adalet, saygı, yardımseverlik ve sorumluluk değerlerinin toplumsal yaşamı desteklediği; ahlaki kurallara aykırı davranışların ise güven kaybına, haksızlıklara ve toplumsal düzenin bozulmasına neden olabileceği örneklerle açıklanır. Öğrencilerin çıkarımlarını "Yaşanılan Olay", "Bireysel Etkileri" ve "Toplumsal Etkileri" başlıkları altında tablo ile görselleştirmeleri sağlanır (OB1, OB4, KB2.5).

Öğrencilerden hazırladıkları tabloları sınıfta sunmaları istenir. Sunumlar sırasında öğrencilerden bireysel ahlaklı davranışların toplumsal düzen açısından önemi ile ilgili yargıda bulunmaları beklenir **(SDB2.1)**. Bu süreçte öğrencilerin çıkarımları, çalışma yaprakları veya öz değerlendirme formları aracılığıyla değerlendirilebilir.

AVE.1.2.3

Ahlak, kültür ve din arasındaki ilişkiyi konu alan; bayramlarda ziyaretleşme, misafire ikramda bulunma, hasta ziyaretinde bulunma ve emaneti koruma vb. örneklerin yer aldığı yazılı, görsel veya dijital kaynaklar öğrenciler tarafından incelenir **(OB1, OB2, OB4)**. Öğrencilerden bu kaynaklardaki davranış ve durum örneklerini belirleyerek Venn şeması aracılığıyla ahlak, kültür ve din alanlarına göre sınıflandırmaları istenir **(E3.1)**. Öğrencilerden kendi deneyimleri ve gözlemleri doğrultusunda aile, okul ve toplum ortamında karşılaştıkları ahlaklı davranışları paylaşmaları istenir **(SDB2.1)**. Bu sayede öğrencilerin kültürel ve dinî değerlerin çoğunun ahlakla örtüştüğünü fark etmeleri ve bu değerlerin günlük yaşamla bağlantısını görmeleri sağlanır **(OB5)**.

Ahlakî değerlerin oluşumunda kültür ve dinin rolü üzerinde durulur. Bu aşamada peygamberlerin ve âlimlerin hayatlarından örnekler verilerek öğrencilerin konuya somut bağ kurmaları sağlanır. Hz. Muhammed'in (sav) adalet ve dürüstlikle ilgili davranışları ile İmam Gazali'nin erdemli yaşamı gibi örnekler gösterilir **(D6.2, OB5)**. Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplardan performans görevi kapsamında kültürün ve dinin ahlakî gelişimdeki etkilerini açıklayan kısa sunumlar, posterler veya dijital ürünler hazırlamaları istenebilir **(E2.2, D16.3, SDB2.1, SDB2.2, OB2, OB4)**. Grupların hazırladıkları ürünler sınıfta paylaşılır ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir **(SDB2.1)**.

Öğrenciler edindikleri bilgilerden yola çıkarak ahlakî gelişimde kültür ve dinin etkisini kendi cümleleriyle ifade eder **(SDB2.1)**. Böylece öğrencilerin ahlakî değerlerin oluşumunda kültür ve dinin rolünü algılamaları ve yorumlamaları sağlanmış olur **(E3.1, OB5)**. Sürecin değerlendirilmesi için çalışma yaprakları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden Göktürkler, Büyük Selçuklu Devleti, Osmanlı Devleti gibi farklı Türk devletlerinde yer alan ahlakî anlayışları karşılaştırmaları istenebilir.
"Herkes benim gibi davransaydı toplum nasıl olurdu?" sorusu üzerinden bir kompozisyon yazmaları istenebilir.
Bir peygamberin veya âlimin hayatından ahlakî davranışlarla ilgili bir olayı araştırıp sunmaları sağlanabilir.

Destekleme Öğrencilerden bir hafta boyunca çevrelerindeki ahlakî kuralları gözlemleyerek günlük tutmaları istenebilir.
Bireysel davranışların toplumsal düzene etkisini gösteren kısa haberler, videolar veya güncel olay örneklerini incelemeleri istenebilir.
Öğrencilere hazır tablo/şema verilip onlardan ilgili davranışların ahlak-kültür-din bağlantısını eşleştirmeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: BİRLİKTE YAŞAMAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

Bu temada öğrencilerin ortak yaşamın gerektirdiği kuralları özetlemeleri, bu kurallar çerçevesinde üstlenebilecekleri sorumlulukları çözümlemeleri ve toplumsal problemlerin çözümünde kullanılabilecek ortak yaşam becerilerini sorgulamaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 17

ALAN BECERİLERİ -

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.3. Özetleme, KB2.4. Çözümleme, KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E3.1. Muhakeme, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB2.1. İletişim, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D2. Aile Bütünlüğü, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D14. Saygı, D17. Tasarruf, D18. Temizlik, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.5. Sınıflandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.1.3.1. Ortak yaşamın gerektirdiği kuralları özetleyebilme

- Ortak yaşamın gerektirdiği temel kurallarla ilgili çözümleme yapar.*
- Belirlediği kuralları ailede, okulda ve toplumsal alanda uyulan kurallar olarak sınıflandırır.*
- Ortak yaşamın gerektirdiği kuralları kendi cümleleri ile ifade eder.*

AVE.1.3.2. Ortak yaşamın gerektirdiği kurallar çerçevesinde üstlenebileceği sorumlulukları çözümleyebilme

- Ortak yaşamın gerektirdiği bireysel sorumlulukları ve kuralları belirler.*
- Ortak yaşamın gerektirdiği sorumluluklar ile kurallar arasındaki ilişkileri belirler.*

AVE.1.3.3. Toplumsal yaşamdaki problemlerin çözümünde kullanılabilecek ortak yaşam becerilerini sorgulayabilme

- Günlük yaşamda karşılaşılabileceği toplumsal problemleri tanımlar.*
- Toplumsal problemlerin çözümünde kullanılabilecek yollarla ilgili sorular sorar.*
- Oluşturduğu sorulardan yola çıkarak problemlerin çözümünde kullanılabilecek ortak yaşam becerileri hakkında bilgi toplar.*
- Ortak yaşam becerileri ile ilgili toplanan bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.*
- Günlük yaşamda karşılaşılabileceği toplumsal problemleri belirler ve bu problemlerin çözümünde kullanılabilecek ortak yaşam becerileri hakkında topladığı bilgilerden çıkarım yapar.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Ortak Yaşamda Gerekli Olan Kurallar
Ortak Yaşamdaki Sorumluluklar
Günlük Yaşamda Karşılaştığı Problemleri Çözme

Anahtar Kavramlar

etkili iletişim, görgü kuralları, iş birliği, ortak yaşam, ortak yaşam becerileri, ortak yaşam kuralları

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları; kontrol listeleri, kavram haritası, zihin haritası, öz değerlendirme formları, balık kılçığı ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Performans görevi kapsamında öğrencilerden kurallar ve sorumluluklar arasındaki ilişkiyi (evde, okulda, mahallede vb.) gösteren bir bilgi görseli hazırlamaları istenebilir. Performans görevi, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin ortak yaşamın gerektirdiği kurallar; evde, okulda ve toplumda üstlendikleri sorumluluklar günlük hayatta karşılaşılabilecekleri toplumsal problemler ile ilgili temel düzeyde bilgiye sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilerden konuşma halkası tekniğini kullanarak “Bir toplumda kimse kurallara uymazsa neler olabilir?” sorusunu cevaplamaları istenebilir. Evde, okulda ve toplumda üstlendikleri sorumluluklarla ilgili bir zihin haritası hazırlamaları istenebilir. Günlük hayatta karşılaşılabilecekleri toplumsal problemlere örnekler vermeleri istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden aile, okul ve toplumsal alanlarda (kütüphane, cami, müze, park, spor salonu vb.) karşılaştıkları kurallara örnekler vermeleri istenebilir. Ortak yaşamın gerektirdiği sorumluluklara örnekler vererek bunları açıklamaları sağlanabilir. Gerçek hayatta karşılaştıkları bir toplumsal problemi neden ve sonuçlarıyla birlikte açıklamaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları

AVE.1.3.1

Öğrencilere “Ortak yaşamda uyulması gereken kurallar nelerdir?” sorusu yöneltilir ve öğrencilerden gelen cevaplar tahtaya yazılır. Ardından öğrencilerden ailede, okulda ve toplumsal alanlarda (kütüphane, cami, müze, park, spor salonu vb.) uyulması beklenen kurallara örnekler vererek bunları paylaşmaları istenir (**SDB2.1, SDB2.3**). Bu aşamada öğrencilerin görüşlerini açık fikirlikle ifade etmeleri ve olumlu iletişim dili kullanmaları teşvik edilir (**E3.5, SDB2.1**). Öğrencilerin belirttikleri kurallar tahtaya yazılır.

Öğrencilerden verilen kuralları “ailede-okulda-toplumsal alanlarda” şeklinde sınıflandırmaları istenir (**KB2.5**). Aile bireylerine saygılı davranmak ve aile içi iletişimde yapıcı bir tutum sergilemek; okulda konuşan kişiyi dinlemek, ders esnasında işlenen konuyla ilgilenmek; toplumsal alanlarda ise kütüphanede sessiz olmak, çevreyi temiz tutmak, toplu taşıma kurallarına uymak, sıraya girmek gibi davranışlar örnek olarak sunulur (**D2.1, D2.3, D5.1, D5.2, D14.3**).

Öğrencilerden sınıflandırdıkları kuralları kendi cümleleriyle ifade etmeleri istenir (**SDB2.1**). Bu aşamada fikrini yaz fırlat, pazar yeri gibi teknikler kullanılabilir. Süreç, kontrol listesi kullanılarak değerlendirilir.

AVE.1.3.2

Öğrencilere “Birlikte yaşadığınız ortamlarda üzerinize düşen sorumluluklar nelerdir?” sorusu yöneltilerek öğrencilerin fikirleri alınır. Ardından öğrencilerden “ailede-okulda-toplumsal alanlarda” üstlenebilecekleri sorumluluklara örnekler vermeleri istenir (**SDB2.1, SDB3.3**). Örneğin aile içindeki görevleri yerine getirmek, çevreyi temiz tutmak, ortak eşyaları özenli kullanmak, enerji tasarrufu yapmak, karbon ayak izine dikkat etmek, geri dönüşüm yapmak, görevleri zamanında ve eksiksiz yerine getirmek gibi sorumluluklar üzerinde durulur (**OB8, D2.4, D5.2, D17.1, D18.3, D19.3**).

Öğrencilerden belirttikleri sorumluluklarla kurallar arasındaki ilişkileri açıklamaları istenir (**E3.1, SDB2.1**). Bu aşamada performans görevi kapsamında öğrencilerden kurallar ve sorumluluklar arasındaki ilişkiyi (evde, okulda, mahallede vb.) gösteren bir bilgi görseli hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan bilgi görseli dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

AVE.1.3.3

Öğrencilerden günlük hayatta karşılaşılabilecekleri toplumsal problemlerden (çevre kirliliği, trafik sorunları, toplumsal anlayış eksikliği, genel ağda karşılaşılabilecekleri olumsuz durumlar, doğal kaynakların tükenmesi ve israf, yardımlaşma ve dayanışmanın azalması vb.) birini seçerek tanımlamaları istenir. Ardından tanımladıkları bir toplumsal problemi balık kılçığı diyagramı üzerinde inceleyerek problemin nedenlerini ve sonuçlarını belirlemeleri sağlanır (**E3.1, SDB2.3**). Öğrencilerden bu problemlerin çözümüne yönelik sorular oluşturmaları istenir (“Çevre kirliliğini azaltmak için neler yapılabilir?” vb.) (**E1.1, E3.8**).

Öğrencilerin hazırladıkları sorulardan hareketle toplumsal problemlerin çözümünde kullanılabilecek ortak yaşam becerileri hakkında yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan bilgi toplamaları sağlanır (**OB1, OB2, OB4, E3.6**).

Öğrencilerden toplanan bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini değerlendirmeleri istenir (**E3.1, E3.5, D3.3**). Bu aşamada Sokratik tartışma tekniği kullanılabilir (**SDB2.1, E3.1, E3.10**). Tartışma sürecinde öğrencilerin arkadaşlarının fikirlerini saygı ile dinlemelerini ve kendi görüşlerini açık fikirlikle ifade etmeleri desteklenir (**E3.5, D14.1**). Tartışma süreci kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

Öğrencilerden elde ettikleri bilgilerden yola çıkarak günlük hayatta karşılaşılabilecekleri toplumsal problemlerin çözümünde kullanılabilecek ortak yaşam becerileri üzerine öğretmen rehberliğinde çıkarımlarda bulunmaları beklenir (**E3.1**). Bu çıkarımlar, kavram haritası veya zihin haritası kullanılarak sınıflandırılır. Ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden öğretmen rehberliğinde belirleyeceği bir ülkedeki ortak yaşam kuralları ile ilgili araştırma yapmaları ve ülkemizdeki ortak yaşam kuralları ile karşılaştıran bir tablo hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden "Ortak Yaşamda Sorumluluklar Broşürü" hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden toplumsal yaşamda karşılaşılan bir problemi belirleyerek bu problemin çözümüne yönelik bir proje taslağı hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilere toplumsal kuralların ihlaline ilişkin görseller sunularak öğrencilerin bu konudaki görüş ve önerileri alınabilir.

Öğrencilerden sorumluluklar ile kuralları eşleştirebilecekleri bir kart eşleştirme oyunu oynamaları istenebilir.

Toplumsal problemleri konu alan kısa videolar veya görselleri inceleyerek bu problemlerin nedenlerini, sonuçlarını ve bu sorunlara karşı alınabilecek önlemleri anlatmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: VATANDAŞLIK BİLİNCİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUK

Bu temada öğrencilerin vatandaşlığın temel kavramlarına ilişkin bilgi toplayabilmeleri, vatandaş olarak sahip oldukları hak, görev ve sorumlulukları eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilmeleri ve devlet-vatandaş arasındaki ilişkiyi sentezleyebilmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 17

ALAN BECERİLERİ -

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.6. Bilgi Toplama, KB3.3. Eleştirel Düşünebilme, KB2.20. Sentezleme

EĞİLİMLER

E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme, E3.3.Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendini Uyarlama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D18. Temizlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler, Türkçe, İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.18. Tartışma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.1.4.1. Vatandaşlığın temel kavramları ile ilgili bilgi toplayabilme

- Vatandaşlığın temel kavramları ile ilgili bilgi toplayacağı araçları belirler.*
- Belirlediği araçları kullanarak vatandaşlığın temel kavramları ile ilgili bilgileri bulur.*
- Vatandaşlığın temel kavramları ile ilgili ulaştığı bilgileri doğrular.*
- Vatandaşlığın temel kavramları ile ilgili doğruladığı bilgileri kaydeder.*

AVE.1.4.2. Vatandaş olarak üzerine düşen hak, görev ve sorumluluklarla ilgili eleştirel düşünebilme

- Vatandaş olarak üzerine düşen hak, görev ve sorumlulukları sorgular.*
- Üzerine düşen hak, görev ve sorumluluklar ile ilgili akıl yürütür.*
- Hak, görev ve sorumluluklarla ilgili ulaştığı çıkarımları günlük hayatına yansıtır.*

AVE.1.4.3. Devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiyi sentezleyebilme

- Devlet ve vatandaş kavramlarını açıklar.*
- Devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiyi belirler.*
- Devlet ve vatandaş ilişkisini yansıtan özgün bir ürün oluşturur.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Vatandaşlığın Temel Kavramları
Vatandaş Olarak Hak, Görev ve Sorumluluklar
Devlet-Vatandaş İlişkisi

Anahtar Kavramlar aidiyet, çevresel vatandaşlık, devlet, e-vatandaşlık, etkin vatandaşlık, vatandaş, vatandaşlık

ÖĞRENME KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları, çalışma yaprakları ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.
Performans görevi kapsamında öğrencilerden devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiyi yansıtan poster, kavram haritası, kısa bir hikâye, slogan ve dijital sunum hazırlamaları istenebilir. Performans görevi, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin vatandaşlık kavramı, vatandaşın hak, görev ve sorumlulukları ile devlet ve vatandaş arasındaki ilişki konularında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilere “Vatandaşlık denildiğinde aklınıza neler geliyor?” sorusu sorularak vatandaşlığın temel kavramlarına yönelik beyin fırtınası tekniği uygulanabilir.
Öğrencilerden sunulan örneklerden (sınıfta söz hakkını kullanmak, evde aile büyüklerine saygılı davranmak veya toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer vermek vb.) hareketle hak, görev ve sorumluluklarını belirlemeleri istenebilir.
“Devlet” ve “vatandaş” kavramları tahtaya yazılarak öğrencilerden bunlarla ilgili kelime bulutları yapmaları istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden vatandaşlık kavramlarıyla ilgili kendi yaşantılarından veya çevrelerinde karşılaştığı durumlardan örnekler vererek bu örneklerin kavramlarla ilişkisini açıklamaları istenebilir.
Öğrencilerden günlük yaşamlarından hak, görev ve sorumluluklarına örnekler vermeleri sağlanabilir.
Öğrencilerden güncel haberler, kısa videolar, dijital içerikler veya kendi yaşamları üzerinden devlet ve vatandaş ilişkisine örnekler vererek bunların hak ve sorumluluk temelinde sonuçlarını tartışmaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları

AVE.1.4.1

Öğrencilere hak, özgürlük, sorumluluk, adalet, eşitlik, katılım, yardımlaşma, saygı, kurallara uyma, etkin vatandaşlık gibi vatandaşlığın temel kavramlarına yönelik örnek olaylar ("Bir öğrenci kütüphaneden aldığı kitabı zamanında geri getiriyor.", "Bir öğrenci sınıf başkanlığı seçimlerinde oy kullanıyor." vb.) sunularak, öğrencilerden bu durumların hangi vatandaşlık kavramlarıyla ilişkili olduğunu insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi dersinin hak, özgürlük ve sorumluluk konusundan edindikleri bilgilerden de yararlanarak belirlemeleri istenir. Öğrencilerin gruplara ayrılarak vatandaşlığın temel kavramlarıyla ilgili bilgi toplayacakları yazılı, görsel veya dijital araçları belirlemeleri sağlanır (SDB2.2, OB1, OB2, OB4).

Grupların yazılı, görsel veya dijital araçlar kullanarak vatandaşlığın temel kavramları hakkında bilgi toplamaları istenir (SDB2.1, SDB2.2).

Öğrencilerden toplanan bilgileri sınıfta sunarak karşılaştırmaları beklenir. Bu aşamada konuşma halkası, forum gibi tekniklerden yararlanılabilir (E3.1, SDB2.1, KB2.18).

Öğrencilerden farklı kaynaklar kullanarak karşılaştırdıkları bilgileri doğrulamaları ve doğrulama sürecinden geçen bilgileri düzenli bir şekilde kaydetmeleri istenir (D3.3). Bu süreçte öğrencilerden vatandaşlığın temel kavramlarını öğrenmeleri ve adalet, sorumluluk, saygı gibi demokratik değerleri benimsemeleri beklenir (OB6, D1.1, D16.2). Süreç, çalışma yaprakları kullanılarak değerlendirilebilir.

AVE.1.4.2

Öğrencilere vatandaş olarak hak, görev ve sorumluluklarla ilgili yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan örnek durumlar (seçimlerde oy kullanma, vergi ödeme, askerlik, hukuk kurallarına uyma çevreyi koruma, eğitim hakkı, ifade özgürlüğü vb.) sunulur (OB1, OB2, OB4). Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplardan örneklerdeki hak, görev ve sorumluluklardan yola çıkarak vatandaş olarak üzerlerine düşen hak, görev ve sorumlulukları tahmin etmeleri istenir (E3.1, SDB2.2). Tahminler hak, görev ve sorumluluk başlıkları altında listelenir. Listelenen hakların elde edildiği ve edilemediği durumlar ile görev ve sorumlulukların yerine getirildiği ve getirilmediği durumların sonuçlarını sorgulamaları sağlanır (E3.1).

Her grubun kendisine verilen örnek bir durum üzerinden hak, görev ve sorumlulukların birey ve toplum açısından önemine dair çıkarımlarda bulunmaları sağlanır (E3.1, D1.1, D16.2, SDB2.2). Bu aşamada görüş geliştirme, Philips 66 gibi teknikler kullanılabilir. Öğrencilerden ulaştıkları çıkarımları sınıfla paylaşmaları ve örnekteki duruma ilişkin farklı bakış açılarını değerlendirmeleri beklenir (E3.5, SDB2.1).

Öğrencilerden vatandaş olarak hak, görev ve sorumluluklarla ilgili ulaştıkları çıkarımları günlük yaşamdan örneklerle ilişkilendirmeleri istenir (SDB1.3). Örneğin okul kurallarına uyma, çevreyi temiz tutma, arkadaşlarına saygı gösterme, karar alma süreçlerine katılma gibi davranışların vatandaşlık sorumluluğu ile bağlantısının kurulması sağlanır (D5.2, D14.1, D16.3, D18.3, SDB3.3). Süreç sonunda öğrencilerden performans görevi kapsamında hak, görev ve sorumluluklarını günlük yaşamda nasıl uygulayabileceklerini yansıtan hikâye tamamlama veya öğrenme günlüğü etkinliğini yapmaları istenebilir (SDB1.2). Ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

AVE.1.4.3

Öğrencilere devletin görevleri ile vatandaşlık sorumluluklarını içeren yazılı, görsel veya dijital kaynaklar sunulur. Bu kaynaklarda vatandaşların güvenliğinin sağlanması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin sunulması, adaletin sağlanması gibi devlet görevleri ile kanunlara uymak, çevreyi korumak, kamu mallarına zarar vermemek, oy kullanmak ve kaynakları tasarruflu kullanmak gibi vatandaşlık sorumluluklarına yer verilir (OB1, OB2, OB4). Öğrencilerden bu kaynaklardan yararlanarak öğretmen rehberliğinde devletin temel görevlerini ve vatandaşların temel sorumluluklarını belirlemeleri beklenir (E3.1, SDB2.1).

Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla günlük yaşamdan bir örnek durum verilir. Bu aşamada “vergi ödeme, seçimlere katılma, kamu hizmetlerinden yararlanma (güvenlik, eğitim, sağlık vb.) gibi örnekler seçilir. Daha sonra verilen örnek durumlar üzerinden devlet-vatandaş ilişkisini tartışmaları sağlanır (**D1.1, E3.1, SDB2.1, SDB2.2**). Tartışma tekniklerinden düşün-eşleş-paylaş, dönüşümlü tartışma, balık kâsesi gibi teknikler kullanılabilir. Gruplar bu örneklerden yola çıkarak devletin vatandaşa, vatandaşın da devlete karşı sorumluluklarını belirler (**D16.2, E2.2, SDB2.3**). Ayrıca vatandaşların haklarını aramak için dilekçe hakkını kullanabilecekleri ifade edilerek öğrencilerden örnek durumlara yönelik dilekçe yazmaları istenir.

Öğrencilerden performans görevi kapsamında devlet ve vatandaş arasındaki ilişkiyi yansıtan özgün bir ürün oluşturmaları istenebilir (**E3.3**). Bu aşamada istasyon tekniği kullanılabilir. İstasyonlarda poster, kavram haritası, kısa bir hikâye, slogan veya dijital sunum hazırlanabilir (**SDB2.2**). Öğrencilerin oluşturdukları ürünler sınıf panosunda sergilenir. Sürecin sonunda ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

- Zenginleştirme** Öğrencilerden geçmişten bugüne vatandaşlık kavramının değişimi ile ilgili açıklamalı tarih şeridi hazırlamaları istenebilir.
- Öğrencilerden vatandaş olarak sahip oldukları hak, görev ve sorumluluklarla ilgili bir sınıf gazetesi hazırlamaları istenebilir.
- Öğrencilerden kendi hayalî ülkelerinde devletin görevleri ile vatandaşların hak ve sorumluluklarını düzenleyen 5-10 temel kural belirlemeleri ve bu kuralların neden gerekli olduğunu açıklamaları istenebilir.
- Destekleme** Öğrencilere vatandaşlık dedektifi oyunu oynatılarak onlardan bir hafta boyunca günlük yaşamda karşılaştıkları vatandaşlık kavramlarını not etmeleri istenebilir. Bu kavramlara ait örnekler sınıfta tartışılarak verilen örneklerin doğruluğu değerlendirilebilir.
- Öğrencilere vatandaş olarak sahip oldukları hak, görev ve sorumluluk kavramlarına ait örneklerin yer aldığı kartlar dağıtılır ve öğrencilerin bu örnekleri doğru şekilde eşleştirmeleri sağlanabilir.
- Öğrencilerden “Hak ve sorumluluklarınız neden önemlidir?” sorusu ile ilgili düşüncelerini dile getirecekleri bir kompozisyon yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2.2. II. DÜZEY TEMALARI

1. TEMA: AHLAKİ DEĞERLER VE DAVRANIŞLAR

Bu temada öğrencilerin örnek şahsiyetler üzerinden güzel ahlak hakkında akıl yürütmele-ri, bireyin ahlaki değer yargılarındaki değişim ve sürekliliği neden-sonuç ilişkisiyle yorumla-maları ve güncel olayları ahlaki ölçütlere göre sorgulamaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 23

ALAN BECERİLERİ SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama (SBAB4.2. Değişim ve Sürekliliği Neden ve Sonuç-larıyla Yorumlama)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.16.3. Analogik Akıl Yürütme, KB2.8. Sorgulama

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E.3.8. Soru Sorma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D9. Merhamet, D10. Mütevazılık, D12. Sabır, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler, Teknoloji ve Tasarım, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.2.1.1. Örnek şahsiyetler üzerinden güzel ahlak ile ilgili akıl yürütebilme

- Güzel ahlak sahibi olduğu bilinen örnek şahsiyetleri inceler.
- İncelediği şahsiyetlerin davranışlarından yola çıkarak güzel ahlakın temel özelliklerini belirler.
- Farklı şahsiyetlerde ortak olarak görülen ahlaki tutum ve davranışlardan hareketle güzel ahlaka ilişkin çıkarımlarda bulunur.

AVE.2.1.2. Bireyin ahlaki değer yargılarındaki değişim ve sürekliliği neden ve sonuçları ile yorumlayabilme

- Bireyin ahlaki değer yargılarında değişime yol açan sosyal, kültürel, dinî, teknolojik, ailevi ve bireysel etkenleri inceler.
- Ahlaki değerlerdeki değişim veya sürekliliğin bireyin davranışlarına ve toplumsal kurallara yansımalarını inceler.
- Ahlaki değer yargılarındaki değişim veya sürekliliğin birey ve toplum açısından doğurduğu sonuçların olumlu veya olumsuz olup olmadığını sorgular.
- Bireyin ahlaki değer yargılarındaki değişim ve sürekliliğin neden ve sonuçlarını kendi cümleleri ile ifade eder.

AVE.2.1.3. Güncel olayları ahlaki ölçütlere göre sorgulayabilme

- Sosyal, kültürel ve ekonomik içerikli güncel olayları tanımlar.
- Tanımladığı olayların ahlaki ölçütlere uygunluğunu sorgulayan sorular oluşturur.
- Tanımladığı olaylarla ilgili yazılı, görsel ve dijital kaynaklardan bilgi toplar.
- Topladığı bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini değerlendirir.
- Elde ettiği bilgilerden yola çıkarak olaylarla ilgili ahlaki çıkarımlarda bulunur.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Güzel Ahlak
Ahlaki Değerler
Ahlaki Ölçütlere Göre Güncel Olaylar

Anahtar Kavramlar ahlaki ilke, ahlaki ölçüt, ahlaki sorumluluk

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları, dereceli puanlama anahtarı ve kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi kapsamında öğrencilerden "Güzel ahlak sahibi bir insanı tarif eden özellikler" konulu resim, şiir, hikâye veya slogan hazırlamaları istenebilir. Performans görevi, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin güzel ahlak kavramının özelliklerine, ahlaki değer yargılarına ve ahlaki ölçütlere ilişkin temel bilgiye sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilere "Güzel ahlak denildiğinde aklınıza kim geliyor?", "Güzel ahlaklı bir insan nasıl davranır?" gibi açık uçlu sorular yöneltilerek onlardan görüşlerini ifade etmeleri istenebilir.

Öğrencilere "Ahlaki değerler zamanla değişir mi?", "Ahlaki değerlerin değişmesine veya aynı kalmasına neler neden olabilir?" gibi sorular yöneltilerek öğrencilerin fikirleri alınabilir.

Tahtaya "güncel olay" ve "ahlaki ölçüt" kavramları yazılır ve "Bu kavramlar size ne ifade ediyor?", "Son zamanlarda sizi etkileyen bir olay oldu mu?", "Bir olayın ahlaki olup olmadığını nasıl anlarsınız?" gibi sorular üzerinden sınıf tartışması yaptırılabilir.

Köprü Kurma Öğrencilerden çevrelerinde ve ülkemizde güzel ahlaklı davranışlarıyla tanınan kişilere örnek vermeleri istenebilir.
Ahlaki değer yargılarındaki değişime günlük yaşamdan somut örnekler vermeleri istenebilir.
Verdikleri örnekleri ahlaki değer yargılarına göre değerlendirmeleri istenebilir.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları AVE.2.1.1

Güzel ahlakıyla tanınmış örnek bir şahsiyetin kısa biyografisini incelemek üzere öğrencilerin gruplara ayrılması sağlanır. Gruplardan kendilerine verilen şahsiyetin hayatını, eserlerini ve ahlaki yönlerini incelemeleri istenebilir (**SDB2.1, SDB2.2, OB1**). Bu aşamada Hz. Muhammed (sav), Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Meryem, Hz. Hatice, Yunus Emre, Mevlana, Hacı Bektaş Velî, Ahmet Yesevi, Mehmet Akif Ersoy gibi tarihî ve kültürel açıdan değerli kişilerden örnekler verilebilir. Öğrencilerden inceledikleri şahsiyetin hangi davranışlarının güzel ahlakı yansıttığını belirlemeleri istenebilir.

Öğrencilerden örnek şahsiyetlerin biyografilerine dayanarak güzel ahlakın temel özelliklerini belirlemeleri istenir (**OB1, OB2, OB4**). Bu aşamada öğrencilere Hz. Muhammed'in (sav) güzel ahlakı ile ilgili ayetler ile onun bu konudaki hadislerinden, Hz. Ömer'in adalet anlayışından, Hacı Bektaş Velî'nin doğru insan olma vasfından, Mevlana'nın anlayış üzerine sözlerinden veya Yunus Emre'nin insan sevgisi hakkındaki şiirlerindeki değerlerden örnekler verilebilir (**D1.2**). Örneğin Yunus Emre'nin şiirlerinde insanların birbirini incitmemesi gerektiğine yer verildiği vurgulanarak öğrencilerin bu değerleri kendi yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri sağlanır (**D9.2, SDB1.3**).

Öğrencilere "Hangi değerler tüm şahsiyetlerde ortaktır?" sorusu yöneltilir ve öğrencilerden farklı şahsiyetlerde ortak görülen güzel ahlak özelliklerini belirlemeleri istenir. Bu aşamada pazar yeri, konuşma halkası, rulman gibi tekniklerden yararlanılabilir (**SDB2.1**). Ortak değerler (adalet, yardımseverlik, sabır, sorumluluk, sevgi vb.) tahtada listelenir (**D1.2, D12.2, D15.5, D16.3, D20.3**). Ardından öğrencilerin "Budeğerler toplumdandeneden önemlidir?" sorusundanyolaçılarak güzel ahlaka ilişkin çıkarımlarda bulunmaları sağlanır (**E3.1, SDB2.3**). Son aşamada öğrencilerden performans görevi kapsamında "Güzel ahlak sahibi bir insanı tarif eden özellikler" konulu resim, şiir, hikâye veya slogan hazırlamaları istenebilir (**E2.2, E3.3**). Bu amaçla istasyon tekniğinden yararlanılabilir. Öğrencilerin hazırladığı ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

AVE.2.1.2

Öğrencilerden yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan bireyin ahlaki değerlerini etkileyen sosyal (toplumsal değişim, medya etkisi vb.), kültürel (gelenekler, göç vb.), dinî (İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esasları), teknolojik (sosyal medya, yapay zekâ vb.), ailevi ve bireysel (ebeveyn tutumu, kişilik vb.) unsurları incelemeleri istenir (**D5.1, OB1, OB2, OB4**). Bu süreçte öğrencilerin ahlaki değerlerin sadece değişime uğramadığını, aynı zamanda bireyin bilinçli tutum ve gayretiyle gelişip güçlenebileceğini fark etmeleri sağlanır.

Öğretmen rehberliğinde öğrencilerden gruplara ayrılması ve yukarıda belirtilen unsurlardan birini seçmeleri istenir. Gruplardan, seçtikleri unsurun bireyin ahlaki değerlerini nasıl olumlu yönde geliştirebileceğini ve bu gelişimin bireyin davranışlarına nasıl yansıyabileceğini açıklamaları beklenir (**SDB3.3**). Bu amaçla öğrencilerden, seçilen unsurun ahlaki bir değeri güçlendirdiği ve bireyin olumlu davranışlarını desteklediği bir örnek olay oluşturmaları ve bunu doğaçlama olarak canlandırmaları istenir (**E2.1, E2.2, D7.2, OB9**).

Öğrencilere "Ahlaki değerlerdeki değişim birey için her zaman olumlu mudur?", "Bazı değerlerin değişmemesi toplum için neden önemlidir?" gibi açık uçlu sorular yöneltilerek sınıf tartışması yapılır (**E3.1, E3.5, SDB2.1**). Bu aşamada çember tartışma tekniği, vızıltı grupları, münazara gibi teknikler kullanılabilir. Tartışma sürecinde olaylar ve durumlar karşısında farklı bakış açılarının olabileceğini fark etmeleri beklenir (**D10.3**).

Tartışma sonrasında öğrencilerden ahlaki değerlerdeki değişim ve sürekliliğin birey ve toplum üzerindeki etkilerini kendi cümleleriyle ifade ettikleri bir sunum hazırlamaları istenir (**E3.5, SDB2.1, SDB2.3**). Sunumlarda öğrencilerden seçtikleri unsurların ahlaki değerleri nasıl olumlu etkilediğini ve bireysel gayretin bu süreçteki rolünü açıklamaları beklenir. Sunumlar kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir.

AVE.2.1.3

Öğrencilere, ahlaki değerler ve sorunlarla ilgili sosyal, kültürel ve ekonomik içerikli güncel olayları anlatan durum kartları verilir (**OB1**). Öğrencilerden her kartta yer alan olayları içeriklerine göre sosyal, kültürel veya ekonomik açıdan tanımlamaları istenir.

Öğrencilerin verilen kartlardaki durumları sorgulamaları sağlanır. Bu aşamada öğrencilerden olayda hangi değerlerin yer aldığını ve olayla ilgili bir ahlaki sorun bulunuyorsa bu sorunun nedenlerini belirlemeye yönelik sorular oluşturmaları istenir. Ayrıca olayda yer alan bireyler farklı davranışları sonuçların ne olacağına ilişkin sorular hazırlamaları beklenir (**E1.1, E3.8, D5.1, SDB3.3**). Öğrencilerden hazırladıkları sorularla ilgili yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan bilgi toplamaları istenir (**KB2.6, OB1, OB2, OB4**).

Öğrencilerin kaynaklardan elde ettikleri bilgileri doğruluk ve güvenilirlik açısından değerlendirmeleri sağlanır. Bu aşamada öğrencilerden bilgilerin doğruluğunu kontrol ederken kaynak türü, güncelliği, yazar bilgisi gibi unsurlara dikkat etmeleri istenir (**D3.3, E2.2**).

Öğrencilerden bir hafta boyunca kendi yaşamlarında karşılaştıkları olayları "Hangi değerle ilgiliydi?", "Bu olaydaki değerden olumlu mu olumsuz mu etkilendim?", "Bu olayda farklı davranıştım ne olurdu?" gibi sorular çerçevesinde değerlendirerek olayları kaydetmeleri ve bir değer günlüğü oluşturmaları istenir (**E3.3, D16.3, SDB1.1, SDB1.2**). Ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden güzel ahlakıyla tanınmış bir şahsiyet seçip onun kaleminden günümüz gençlerine mektup yazmaları istenebilir. Mektuplarda şahsiyetlerin kendi dönemlerindeki değerler üzerine düşünceleri, topluma yönelik önerileri ve gelecek nesillere nasihatleri yer alabilir. Mektuplar tamamlandıktan sonra öğrenciler arasında değiştirilebilir. Öğrencilerden arkadaşından aldığı mektuplarda geçen değerleri kendi yaşamlarıyla ilişkilendirerek bu değerlere yorum yapmaları istenebilir.

Öğrencilerden seçtikleri ahlaki değerlerin geçmiş ve günümüzdeki yansımalarını karşılaştıran bir tablo hazırlamaları istenebilir.

Öğrencilerden seçtikleri bir olayın gidişatını farklı ahlaki değerlere göre yeniden kurgulamaları ve bu kurguların sonuçlarını tartışmaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden "güzel ahlak" kavramına ait özellikler ile davranışları eşleştirerek bir domino oyunu oynamaları istenebilir.

Öğrencilerden ahlaki değerleri etkileyen etkenlere yönelik cümleleri tamamlamaları istenebilir. Bu amaçla "Medya bazen... değerini zayıflatabilir çünkü...", "Ailemin bana... değerini kazandırdığını düşünüyorum çünkü..." gibi başlangıç cümleleri verilebilir.

Öğrencilere ahlaki bir ikilem ("Arkadaşlarından biri başka bir öğrenciyle alay ediyor. Nasıl davranırsın?" vb.) verilerek öğrencilerden olayın ne olduğunu, olaydan kimlerin etkilendiğini, bu olayda hangi seçeneklerin bulunduğunu, olası sonuçların neler olabileceğini ve bu olayda en doğru davranışın ne olduğunu nedenleriyle açıkladıkları bir ürün oluşturmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: TOPLUMSAL YAŞAMDA AHLAK VE DEĞERLER

Bu temada öğrencilerin ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemini sorgulamaları ve günlük yaşamda karşılaştıkları olayları ortak fayda temelinde çözümlemeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 15

ALAN BECERİLERİ -

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.8. Sorgulama, KB3.2. Problem Çözme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E3.1. Muhakeme, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitiklik, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D6. Dürüstlük, D11.Özgürlük, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D18. Temizlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB2.17. Değerlendirme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.2.2.1. Ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemini sorgulayabilme

- Ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemine yönelik merak ettiği konuları tanımlar.
- Ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemine yönelik sorular sorar.
- Ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemine ilişkin bilgi toplar.
- Ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemine ilişkin topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- Ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum açısından önemine yönelik çıkarım yapar.

AVE.2.2.2. Günlük yaşamda karşılaştığı bir sorunu ortak fayda temelinde çözebilme

- Günlük yaşamda karşılaştığı sorunu tanımlar.
- Sorunun nedenlerini ve sonuçlarını özetler.
- Gözlem ve deneyimlerine dayanarak sorunun çözüm yolları ile ilgili tahminlerde bulunur.
- Ortak fayda temelinde farklı çözüm yollarıyla ilgili akıl yürütür.
- Ortaya koyulan farklı çözüm yollarını değerlendirir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Ahlaki İlke ve Davranışlar
Olayları Ortak Fayda Temelinde Çözümleme

Anahtar Kavramlar

adalet, ahlak kuralları, ahlaki gelişim, dayanışma, dürüstlük, ortak sorumluluk, saygı, sorumluluk, yardımlaşma

ÖĞRENME KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları dereceli puanlama anahtarı, gözlem formu ve kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir.
Performans görevi kapsamında öğrencilerden toplumsal bir sorunun çözümüne yönelik önerdikleri çözüm yollarını rol oynama veya drama tekniklerinden yararlanarak sunmaları istenebilir. Performans görevi, gözlem formu veya kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin ahlaki ilke ve davranışları ayrıca bir olayı ortak fayda temelinde çözebilmek için gerekli olan değerleri temel düzeyde bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilere "Toplumda sizi etkileyen davranışlar nelerdir?", "Bir davranışın ahlaki olup olmadığını nasıl anlarsınız?" gibi açık uçlu sorular sorulabilir.
Öğrencilere "Okulda veya çevrenizde sizi rahatsız eden durumlar nelerdir?" ve "Bu durum sadece sizi mi etkiliyor yoksa başkalarını da etkiler mi?" soruları yöneltilerek öğrencilerden bu soruları gerekçeleriyle birlikte cevaplamaları istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden ahlaki ilke ve davranışlara günlük yaşamdan örnekler vermeleri ve bunların birey ve toplum açısından sonuçlarını değerlendirmeleri istenebilir. Bu örnek olayları ortak fayda temelinde nasıl çözebileceklerini ve olayların sonuçlarını tahmin etmeleri istenebilir.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları AVE.2.2.1

Öğrencilerden gruplara ayrılarak ahlaki ilkelerden (dürüstlük, saygı, yardımseverlik, adalet, sorumluluk, anlayışlı olma, empati, merhamet, güvenilirlik, paylaşma, sabır, çalışkanlık, nezaket, vicdanlı olma, fedakârlık, eşitlik, dayanışma, doğruluk, sevgi, çevreye duyarlılık vb.) birini seçerek birey ve toplum açısından önemine yönelik merak ettikleri konuları belirlemeleri istenir **(E1.1, SDB1.1, SDB2.1, SDB2.2)**. Belirlenen konu doğrultusunda gruplardan sorular hazırlamaları istenir **(E3.8)**.

Öğrencilerden hazırladıkları sorulardan yararlanarak seçtikleri ahlaki ilkenin birey ve toplum üzerindeki etkilerini sorgulamaları beklenir **(D1.2, D6.2, D11.3, D14.1, D16.3, D20.3)**. Bu süreçte kul hakkına riayet edilmesinin önemine de değinilir.

Grupların hazırladıkları sorulara yönelik yazılı, görsel ve dijital kaynaklardan bilgi toparlamaları sağlanır **(OB1, OB2, OB4)**. Bu süreçte öğrencilerin farklı kaynaklardan elde ettikleri bilgileri derlemeleri, doğruluk ve güvenilirlik açısından bu kaynakları değerlendirmeleri sağlanır **(SDB3.3, KB2.17)**. Bilgilerin güvenilirliğini değerlendirirken öğrencilerden özellikle kaynağın yazarı, yayın tarihi, amacı, güncelliği gibi unsurlara dikkat etmeleri istenir **(D3.3, E2.2)**.

Toplanan bilgilerden yola çıkarak gruplardan ahlaki ilke ve davranışların birey ve toplum yaşamındaki önemine ve bu davranışların toplum düzenine nasıl katkıda bulunduğuna yönelik çıkarımlarını yansıtan özgün bir ürün oluşturmaları istenir **(E3.1, E3.3, SDB3.3)**.

Ürünler, kavram ağı veya zihin haritası şeklinde düzenlenebilir ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Süreç boyunca öğrencilerin katılımı ve grup çalışmaları, gözlem formu veya kontrol listesi aracılığıyla değerlendirilebilir.

AVE.2.2.2

Öğrencilere günlük yaşamda karşılaştıkları toplumsal yaşam, çevre, sorumluluklar, kurallar, değerler ve davranışlarla ilgili örnek sorunlar sunulur **(D16.3, D18.3)**. Öğrencilerden her sorunu bireysel olarak "Ne oldu? Kimleri etkiledi? Ne zaman ve nerede gerçekleşti?" soruları çerçevesinde tanımlamaları istenir **(E3.1, E3.6, E3.8)**.

Öğrencilerin sorunun nedenlerini ve sonuçlarını özetlemeleri sağlanır, bu aşamada balık kılçığı tekniği gibi analiz araçlarından yararlanılabilir **(E3.1)**.

Bireysel gözlem ve deneyimlerinden yola çıkarak öğrenciler sorunu çözmek için iletişim, empati, uzlaşma, iş birliği, kurallara uyma, adil davranma, sorumluluk alma, yardımlaşma, anlayışlı olma, farklı görüşleri dinleme, ortak karar alma, saygılı davranma vb. çözüm yollarından uygun olanı tahmin eder ve "Bu durumu çözmek için neler yapılabilir?" ile "Hangi çözüm tüm taraflar için faydalı olur?" gibi sorularla düşüncelerini gerekçelendirir **(E3.6, SDB3.2, E3.10)**.

Öğrenciler gruplara ayrılır ve performans görevi kapsamında önerdikleri çözüm yollarını rol yapma veya drama tekniklerinden yararlanarak sunarlar **(E2.2, OB9)**. Gruplar, sunumlar üzerinden ortak fayda temelinde farklı çözüm yollarını tartışır ve değerlendirir **(E3.1, KB2.7)**.

Öğrenciler bireysel olarak çözüm yollarını değerlendirir, en uygun çözümü seçer ve gerekçeleriyle sınıfla paylaşır **(SDB3.2, SDB3.3)**. Süreç boyunca öğrencilerin problem çözme basamaklarına katılımı kontrol listesi kullanılarak değerlendirilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden seçtikleri ahlaki davranışın birey ve toplum üzerindeki etkisini gösteren kısa bir öykü yazmaları istenebilir.

Öğrencilerden günlük hayatta seçtikleri bir olaya ilişkin farklı çözüm önerilerini içeren bir bilgi görseli, video veya poster hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden "Dürüstlük neden önemlidir?", "Adil davranışlar toplumda neyi güçlendirir?" gibi örnek soruların da yer aldığı bir çalışma kâğıdını doldurmaları istenebilir.

Öğrencilerden örnek davranışlar ve değerlerle ilgili eşleştirme kartlarını kullanarak bir oyun oynamaları istenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: BİRLİKTE YAŞAMAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

Bu temada öğrencilerin ortak yaşam gereksinimlerini ve bunların karşılanmasına yönelik faaliyetleri özetlemeleri, vatandaş olarak topluma hizmet çalışmalarına katkı sağlamaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 15

ALAN BECERİLERİ SBAB5. Sosyal Katılım

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.3. Özetleme

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Muhakeme, E3.3. Yaratıcılık

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği
SDB3.2. Esneklik

Değerler D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D16. Sorumluluk, D18. Temizlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık
OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.5. Sınıflandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.2.3.1. Toplumsal yaşam için gerekli ihtiyaçları ve bunların karşılanmasına yönelik faaliyetleri özetleyebilme

- Ortak yaşamın ortaya çıkardığı temel gereksinimleri belirler.
- Bu gereksinimlerin karşılanmasına katkıda bulunan devlet kurumları ile STK'leri (Sivil Toplum Kuruluşları) alanlarına göre sınıflandırır.
- Ortak yaşamın sürdürülebilmesinde yardımlaşma ve dayanışmanın önemini örnekler üzerinden yorumlar.

AVE.2.3.2. Vatandaş olarak topluma hizmet çalışmalarına katkıda bulunabilme

- Çevresinde katkıda bulunabileceği topluma hizmet çalışmalarını sorgular.
- Topluma hizmet çalışmalarında görev alacağı grup üyeleriyle etkili iletişim kurar.
- Grup üyeleriyle görev paylaşımı yapar.
- Toplumsal bir ihtiyacı karşılayabilecek topluma hizmet çalışmalarıyla ilgili fikirler üretir.
- Topluma hizmete yönelik fikirlerini grup içinde tartışır ve müzakere eder.
- Uygulanabilir bulduğu fikirlerden birini gerçekleştirmek için harekete geçer.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Ortak Yaşamda Gerekli Olan Kurallar
Topluma Hizmet

Anahtar Kavramlar

afet, çevre duyarlılığı, kurum, sivil toplum kuruluşu, sorumluluk bilinci, toplumsal katılım

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları; eşleştirme kartları, kavram haritaları, çalışma kâğıtları, öz değerlendirme formu, kontrol listeleri, balık kılçığı ve bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi kapsamında öğrencilerden ortak yaşam gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik faaliyetlerde bulunan kurum ve kuruluşlar ile bunların görevlerini yansıtan ürünler hazırlamaları istenebilir. Performans görevi, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin ortak yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların nasıl giderileceği konusunda temel düzeyde bilgiye sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilere "Bir toplumda insanlar birlikte yaşarken hangi ihtiyaçlar ortaya çıkar?", "Bu ihtiyaçlar bireyleri nasıl etkiler?", "Bu ihtiyaçlar nasıl giderilir?" gibi açık uçlu sorular sorulur. "İhtiyaçların karşılanması için topluma hizmet eden kurum ve kuruluşlardan hangilerini biliyorsunuz?", "Bu kuruluşların faaliyetlerine katıldınız mı?", "Bu ihtiyaçların giderilmesi için neler yapabilirsiniz?" gibi açık uçlu sorular sorulabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden günlük yaşamda karşılaştıkları ortak ihtiyaçlara örnekler vermeleri sağlanabilir. Bu ihtiyaçların karşılanması için hangi kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapabileceklerine yönelik öneriler sunmaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

AVE.2.3.1

Öğrencilerin toplumsal hayatta ihtiyaç duyulan eğitim, barınma, beslenme, sağlık gibi temel gereksinimlere ilişkin günlük yaşamdan görselleri incelemeleri sağlanır (**OB4**). Verilen görsellerden yola çıkarak öğrencilerden ortak yaşamın ortaya çıkardığı temel gereksinimlerin neler olduğunu belirlemeleri ve bu gereksinimleri zihin haritası üzerinde göstermeleri istenir (**E3.1, SDB1.1**). Öğrencilerden belirlenen gereksinimlerin nasıl karşılandığına ilişkin sorulara cevap aramaları istenir.

Öğrencilerin yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan ortak yaşam gereksinimlerinin karşılanmasında görev alan devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları hakkında bilgi toplamaları sağlanır (**OB1, OB2, OB4**). Öğrenciler, elde ettikleri bilgilerden hareketle bu kurum ve kuruluşları görev alanlarına göre sınıflandırır (**E3.1, KB2.5**). Bu süreçte sınıflandırma tabloları veya kavram haritaları kullanılabilir.

Öğrencilerin ortak yaşamın sürdürülebilmesinde yardımlaşma ve dayanışmanın önemini fark etmeleri amacıyla örnek olaylar üzerinden tartışmaları sağlanır (**SDB2.1**). Bu aşamada toplumsal yaşam için gerekli ihtiyaçların karşılanmasına yönelik devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının önemi ile ilgili yorum yapmaları sağlanır (**E2.2, D5.3, D18.3, D20.2**). Öğrencilerden performans görevi kapsamında elde ettikleri bilgilerden yola çıkarak ortak yaşam gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik faaliyetlerde bulunan kurum ve kuruluşlar ile bu süreçte etkili olan değerleri yansıtan ürünler hazırlamaları istenir (**E3.3**). Ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Oluşturulan ürünlerle sınıf panosu hazırlanabilir.

AVE.2.3.2

Topluma hizmet çalışmaları kapsamında yapılan faaliyetlere ilişkin örnekler yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden incelenir (**OB1, OB4**). Bu süreçte öğrenciler dijital kaynaklardan da yararlanabilir (**OB2**). Öğrencilerden yapılan incelemelerden hareketle topluma hizmet çalışmalarına ilişkin günlük yaşam ve yakın çevreden örnekler vermeleri istenir (**D5.1, D16.2**). Bu faaliyetlerin toplumsal ihtiyaçların karşılanmasındaki etkisi örnekler üzerinden sorgulanarak öğrencilerin toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik hangi topluma hizmet çalışmalarında görev alabileceklerini değerlendirmeleri sağlanır (**E3.1**).

Öğrenciler sorgulamalarından yola çıkarak toplumsal bir ihtiyacı karşılamaya yönelik topluma hizmet projesi hazırlamak için gruplara ayrılır ve grup üyeleri ile etkili iletişim kuarı (**SDB2.2**). Oluşturulan gruplarda yapılacak topluma hizmet projesi ile ilgili görev paylaşımı yapılır. Her grubun "yönetici, ihtiyaç saptama, kaynak belirleyici, kampanya sorumlusu, faaliyet yürütücüsü" olmak üzere belirlenen görevlerden birini seçmeleri sağlanır (**D3.4, D16.3, SDB2.2**). Grupların aynı görevi seçmemesine dikkat edilir.

Öğrenciler, topluma hizmet çalışmaları kapsamında yapılan örnek projeleri inceler. Bu incelemelerden ve kendi deneyimlerinden yola çıkarak öğrencilerden "sorumluluk bilinci, yardımlaşma, dayanışma, çevre duyarlılığı, toplumsal katılım" konularında topluma hizmet projesi fikirleri üretmeleri istenir (**E3.3, D5.2, D16.3, D20.2, SDB3.2**).

Ortaya çıkan fikirlerin sınıf içerisinde müzakere edilmesi sağlanır (**E3.1, SDB2.2**). Üretilen fikirlerin güçlü ve zayıf yönleri "Güçlü ve Zayıf Yönler" tablosu doldurularak belirlenir. Fikirlerin zayıf yönlerini güçlendirmek için grup üyeleri tarafından alternatif çözümler geliştirilmesi sağlanır. Müzakere sürecinin değerlendirilmesinde gözlem formu kullanılabilir.

Süreç içerisinde oluşturulan gruplar ve görevleri dikkate alınarak ortaya çıkan fikirlerden biri sınıfın ortak kararıyla seçilir ve bu fikir uygulanmak üzere tasarı hâline getirilir. Gruplardan süreçte aldıkları görevleri yerine getirerek veli ve okul idaresi gözetiminde tasarımı bir topluma hizmet projesi olarak hayata geçirmeleri istenir (**E2.2, E2.3, OB6**). Yapılan proje ile sorumluluk değeri vurgulanır ve topluma karşı görevleri yerine getirmenin önemi üzerinde durulur (**D16.2**). Gruplardan yapılan çalışma süreçlerini yansıtan bir proje raporu hazırlamaları istenebilir (**E3.3**). Proje esnasında yardımseverlik değeri öne çıkarılır ve dayanışma, fedakârlık ve iyiliksever olmanın önemi açıklanır (**D20.2, D20.3**). Yapılan çalışmalar okul gazetesi veya yerel medyada yayımlanabilir. Proje süreci bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden seçtikleri bir toplumsal gereksinimi temel alarak adı, amacı, faaliyetleri ve hedef kitlesiyle ilgili bilgiler verilen bir sivil toplum kuruluşu tasarımları istenebilir. Öğrencilerin yardımlaşma ve dayanışma ile ilgili (kitap bağı, çevre temizliği günü, ihtiyaç sahiplerine yardım kampanyası vb.) okul veya çevrede küçük bir sosyal sorumluluk etkinliği gerçekleştirilmeleri sağlanabilir.

Destekleme Öğrencilerden eğitim, sağlık, çevre gibi alanlarda temel bir gereksinim seçerek "Sorunun tanımı, ilgili devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları, yapılan çalışmalara ait örnekler ve kendi çözüm önerileri" başlıklarını içeren bir araştırma raporu hazırlamaları istenebilir. Öğrencilerden daha önce gerçekleştirilen bir topluma hizmet projesini amacı, hedef kitlesi, faaliyet türü ve kapsamı açısından incelemeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: VATANDAŞLIK BİLİNCİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUK

Bu temada öğrencilerin yakın çevresindeki ortak sorunların çözümüne ve toplumsal gereksinimlerin karşılanmasına yönelik fikirler üretebilmeleri ve vatandaşlıkla ilgili güncel konulara ilişkin kanıta dayalı ürünler oluşturabilmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 15

ALAN BECERİLERİ SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma, SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.3. Fikir Üretme)

**KAVRAMSAL
BECERİLER** -

EĞİLİMLER E3.1. Muhakeme, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D5. Duyarlılık, D8. Mahremiyet, D13. Sağlıklı Yaşam, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D17. Tasarruf, D18. Temizlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Sosyal Bilgiler, İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi,

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** -

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

AVE.2.4.1. Yakın çevresindeki ortak sorunların çözümüne ve toplumsal gereksinimlerin karşılanmasına yönelik fikir üretebilme

- Yakın çevresinde karşılaştığı toplumsal sorunları ve ihtiyaçları gözlemleyerek fark eder.*
- Sorunlara yönelik daha önce uygulanmış çözüm yollarını inceler.*
- Sorunların çözümünde ve ihtiyaçların karşılanmasında etkin rol alabileceği özgün fikirler geliştirir.*

AVE.2.4.2. Vatandaşlıkla ilgili güncel konulara ilişkin kanıta dayalı ürün oluşturabilme

- Yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan elde ettiği kanıtları inceleyerek vatandaşlıkla ilgili güncel bir konuya ilişkin çıkarımda bulunur.*
- Çıkarımları doğrultusunda kendi düşüncelerini yansıtan bir ürün oluşturur.*
- Oluşturduğu ürünü paylaşır.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Sorunlar ve Çözümler

Vatandaşlıkla İlgili Güncel Konular

Anahtar Kavramlar

afet bilinci, dijital bağımlılık, dijital vatandaşlık, fırsat eşitliği, güvenli internet kullanımı, iklim değişikliği, özel gereksinimli birey

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu temada yer alan öğrenme çıktıları dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Performans görevi kapsamında öğrencilerden vatandaşlık ile ilgili güncel konulara ilişkin çıkarımlarını yansıtan gazete haberi, kavram karikatürü, fikir panosu, eylem planı, dijital hikâye senaryosu veya kavram haritası hazırlamaları istenebilir. Ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Yakın çevresinde yaşanan sorunları belirlemeye yönelik olarak temel düzeyde gözlem becerisine sahip oldukları kabul edilmektedir.
Etkin vatandaşın sahip olması gereken özelliklere ilişkin temel bilgiye sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme

Süreci

Öğrencilere "Mahallenizde, okulunuzda veya çevrenizde sizi rahatsız eden hangi sorunlar var?", "Toplumun hangi ihtiyaçları yeterince karşılanmıyor?" gibi sorular yöneltilebilir.
Tahtaya "Güncel Vatandaşlık Konuları" başlığı yazılarak beyin fırtınası yapılabilir. Beyin fırtınasında ortaya çıkan konular listelenir ve devamında öğrencilere "Son zamanlarda toplumda sizi etkileyen bir gelişme yaşandı mı?", "Bu gelişmenin vatandaşlık haklarıyla ilişkisi nedir?" gibi açık uçlu sorular sorulabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden yakın çevrelerindeki gözlemlerinden yola çıkarak karşılaştıkları ortak sorunlara ve toplumsal gereksinimlere örnekler vermeleri istenebilir.
Öğrencilerden yakın çevrelerinde şahit oldukları veya farklı kaynaklarda karşılaştıkları vatandaşlıkla ilgili güncel konulara dair örnekler vermeleri sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları AVE.2.4.1

Öğrencilere yazılı, görsel ve dijital kaynaklardan günlük hayatta karşılaşılabilecek ortak sorunlara ve toplumsal gereksinimlere yönelik örnek durumlar (sokakların kirli olması, çöplerin düzenli toplanmaması, su israfı ve enerji tüketiminin fazlalığı, geri dönüşümün yeterince uygulanmaması, dijital bağımlılık vb.) sunulur (**D13.3, D16.2, D17.2, D18.3, OB1, OB2, OB4**). Öğrencilere “Sizce bu durumların nedenleri neler olabilir?”, “Kimleri etkiler?”, “Bu sorunlar nasıl çözülebilir?” soruları sorularak sınıf içi fikir alışverişi yapılır (**E3.5, SDB2.1, SDB3.3**). Öğrencilerden yakın çevrelerindeki gözlemlerinden yola çıkarak karşılaştıkları ortak sorunlara ve toplumsal gereksinimlere örnekler vermeleri istenir. Bu aşamada beyin fırtınası yapılabilir. Öğrencilerin yakın çevrelerinden verdikleri örnekler listelenir.

Öğrenciler gruplara ayrılır ve her grup bir sorun seçerek yazılı, görsel ve dijital kaynaklardan yararlanarak daha önceden ortaya konulmuş çözüm önerileri (belediye projeleri, STK çalışmaları, okul etkinlikleri vb.) ile ilgili araştırma yapar (**SDB2.2, OB1, OB2, OB4**). Gruplar buldukları çözüm örneklerini sınıfa sunar. “Bu çözüm ne kadar etkili olmuştur?”, “Hangi yönleri geliştirilebilir?” gibi sorular sorularak bir sınıf tartışması yapılır (**E3.1, E3.5, SDB2.1**).

Öğrencilerden seçtikleri sorun ile ilgili içerisinde etkin rol alabilecekleri yeni bir çözüm önerisi üretmeleri istenir (**E3.3, SDB3.3**). Bu süreçte öğrencilerden çözüm önerilerini hayata geçirmek amacıyla küçük bir sivil toplum kuruluşu tasarımları; kuruluşun amacı, hedef kitlesi, yürüteceği faaliyetler ile iş birliği yapacağı kamu kurum ve kuruluşları, mülki idare makamları ve yerel yönetimleri belirlemeleri istenebilir. Daha sonra öğrencilerden sorunun çözümüne yönelik “Sorunun tanımı, hedeflenen toplumsal katkı, uygulama adımları, gerekli kaynaklar, ben ne yapabilirim ve kimlerle iş birliği yapılabilir?” gibi başlıklardan oluşan bir faaliyet planı hazırlamaları istenir. Öğrencilerin faaliyet planlarını hazırlarken kaymakamlık, valilik, belediyeler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarından hangi aşamalarda ve nasıl destek alınabileceği açıklanır. Ayrıca öğrencilerden faaliyet planlarında gönüllülük, yardımlaşma, çevreyi koruma, kamu malını koruma, israftan kaçınma ve sorumluluk alma gibi ahlaki davranışların çözüme nasıl katkı sağlayacağını açıklamaları beklenir (**SDB1.2, SDB 1.3**). Oluşturulan planlar dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir.

AVE.2.4.2

Öğrencilere yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan vatandaşlıkla ilgili güncel konulara dair örnekler (dijital vatandaşlık, güvenli genel ağ kullanımı, afet bilinci, çevre hakları, iklim değişikliği, farklı kültürlerle saygı, toplumsal dayanışma ve gönüllülük, özel gereksinimli bireylere fırsat eşitliği vb.) sunulur (**D5.3, D8.2, D13.3, D14.3, D18.3, D20.4, OB1, OB2, OB4**).

Dijital vatandaşlık kapsamında kişisel verilerin korunması, çevrim içi davranış kuralları ve bireylerin dijital ortamda kendilerine ait eski veya gerçeği yansıtmayan içeriklerin kaldırılmasını talep edebilmesine imkân sağlayan unutulma hakkı da ele alınır (**D8.2**). Örnekler üzerinden bu konulara ilişkin ülkemizde ve dünyada meydana gelen olaylar ile yürütülen çalışmalar, insan hakları ve demokrasi dersiyle ilişkilendirilerek sınıfta değerlendirilir (**E3.1, SDB2.1**).

Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplardan yapılan değerlendirmelerden yola çıkarak performans görevi kapsamında vatandaşlık ile ilgili güncel konulara ilişkin çıkarımlar yapmaları ve bu çıkarımlarını yansıtan bir ürün oluşturmaları istenir (**E3.1, E3.3, SDB2.2**). Bu aşamada istasyon tekniği kullanılır. Gazete haberi, kavram karikatürü, fikir panosu, eylem planı, dijital hikâye senaryosu, kavram haritası gibi etkinliklerden grup sayısı kadar seçim yapılarak etkinlik gerçekleştirilir. Ürünler dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden çevrede gözlemledikleri bir sorun belirlemeleri istenir. Bu sorunla ilgili farklı ülkelerdeki çözüm örneklerini inceleyerek elde ettikleri çözüm önerilerini bilgi görseli, video veya sunum hâline getirip paylaşımları istenebilir.

Öğrencilerden "Ben Bir Vatandaşım" temalı kısa film, dijital afiş veya kamu spotu hazırlayarak farkındalık oluşturacak bir kampanya tasarımları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden seçtikleri bir sorunla ilgili yapabileceklerini içeren bir pano oluşturmaları istenebilir. Öğrencilerden çevrelerinde yaşanmış veya yaşanabilecek bir sorunun neden ve sonuçlarını gösteren bir balık kılçığı diyagramı hazırlamaları ve bu sorunla ilgili olası çözüm önerilerini tartışmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

